اِنَّ مِنَ الشِّعرِ لَحِکمَۃً وَّاِنَّ مِنَ البَیَانِ لَسِحرًا

دیوان شادمان

یعنی

مجموعۂ کلام شاعر بیمثال رنگین بیان ۔ نازک خیال شیریں زبان

سلطان شادمان خان گکھڑ سارنگ آل

کہ

از نامور شعراء عہد حضرت صاحبقران شاہ جہان بودہ بعد تصحیح تمام

از نسخۂ قدیمہ کہ از کتب خانہ سلطان جہانداد خان رئیس گکھڑ بہم رسید

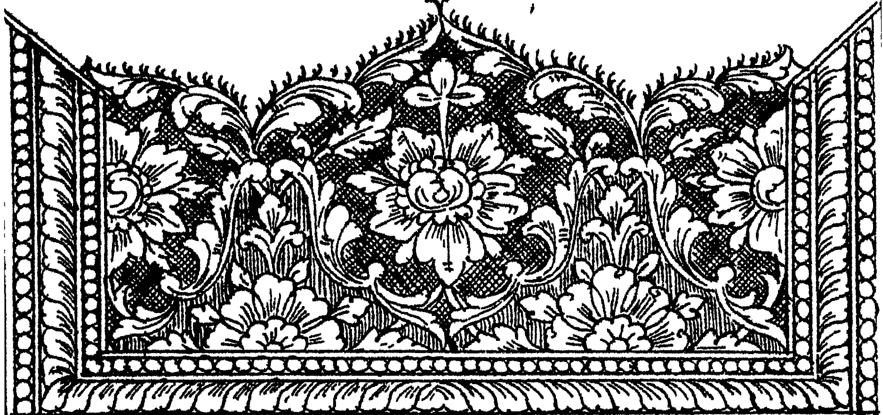
سنہ ۱۸۹۹ء

بہ حسن اہتمام مولوی سید ممتاز علی صاحب

در مطبع دخانی رفاہ عام لاہور حلیۂ طبع پوشید

دیوان شادمان





بسم الله الرحمن الرحيم

بیا ساقی و آسان کن براهِ عشق مشکلها — که در جامِ گلگون ست آخر صیقلِ دلها

زبیمِ دزدِ رہزن دل نمی یارم ولے ترسم — که راہم بر زند نخوت مگر در عینِ منزلها

سرِ مینائے و خمِ عشق بکشا گر خبر داری — که مجنون میشوند از نکہتِ این باده عاقلها

رہم گِل شد همه از موج خیزِ اشکِ گلگونم — چسان بیرون رود پائے دلِ دیوانه زین گلها

مرو در خواب گر عزمِ وصالِ دلربا داری — که در راهِ طلب شبگیر مے بندند محملها

چسان بیرون برد کشتی کسے زین موجِ خون بالا — که غرق اند اندرین دریا چه گرداب و چه ساحلها

اگر چون شادمان با خود دمے بنشستی اے زاهد
نمے ماند ترا هرگز براهِ عشق مشکلها

مے نیا شورد دمے این عالمِ فانی مرا — باک نبود در جهان از چرخِ دورانی مرا

گر گریبان چاک باشد همچو گل از دستِ عشق — خود چه کار آید چو زاهد پاک دامانی مرا

گر مرا بر آستانش جا دهد بختِ بلند — کے کند بیجا غمِ تختِ سلیمانی مرا

باد گر زلفِ ترا برہم نسازد ہر سحر
از غمِ عالم کجا باشد پریشانی مرا

شادمان گر فرقِ غیر از آسمان بالا گذشت
بس بود بر آستانِ عشق پیشانی مرا

دل از ہوائے زر نکند پے سپر مرا
از رہ نمے برد ہوسِ سیم و زر مرا

کے از برائے ظلِّ ہما سر فرو کنیم
نبود کلاہِ فخر بجز ترکِ سر مرا

تا ہمچو گل شگفتہ شوم باغبانِ چرخ
پرورد ہمچو غنچہ بخونِ جگر مرا

از بس کہ فیضِ خاصیتِ بادہ بردہ ایم
نبود ز آب و آتشِ سوزان حذر مرا

ناصح ہزار گونہ نصیحت نمود لیک
چون شادمان نبود ز مستی خبر مرا

از غمِ او شاد دارم خاطرِ ناشاد را
چون ز سر بیرون کنم این عشقِ مادر زاد را

غیر حرفِ عشق بر لوحِ دلم نقشے نہ بست
من فدا گردم بصد جان خامۂ اوستاد را

کے برائے آب و نان من منّتِ گردون کنم
جودِ دونان چون فریبد مردمِ آزاد را

من ز خود ویرانہ گشتم از پئے گنجِ وصال
اے صبا از من سلام آن کشورِ آباد را

من بزلفِ یار گشتم گم بسانِ شادمان
نشنود تا ہیچکس این نالہ و فریاد را

بارِ دستار نتابد سرِ سودائی ما
غیر عریانیٔ تن نیست خود آرائی ما

لالہ سان داغ بدل داشتن از آتشِ شوق
بس بود در چمنِ عشق تو زیبائی ما

در رہِ مہرِ تو از بس کہ قدم گرم زدیم
برق را سوختہ شد پائے زہمپائی ما

ما کہ مجنون صفت از عشق نداریم قرار
خندہ بر بادزند بادیہ پیمائی ما

شادمان خاک شد اندر رہت از مہر ولے
تو نہ گفتی کہ چہ شد عاشق شیدائی ما

عشق تا فوارۂ خون ساخت مژگان مرا — اشک گل گل کرد زان خونابہ دامان مرا
رشتۂ مریم اگر در سوزن عیسے کشند — کے تواند دوختن چاک گریبان مرا
دفترم از وصف زلف او پر از مار است زہر — گر فسون گر نیستی بکشاے دیوان مرا
ناخن نشتر نگیرد رنگ از ضعف بدن — گر دو صد نشتر زند فصاد شریان مرا

چون زنار طرۂ او شادمان زنار بست
کفر زلفش حسن دیگر داد ایمان مرا

تا بود داغ جنون تو بسر افسر ما — چتر خورشید نیرزد بجوے از بر ما
چون بسر شور تو داریم ز آئین ادب — سایہ کمتر نبود بال ہما بر سر ما
عزت ما نبود جز بہ رہش خاک شدن — مہر و مہ گر بمثل سجدہ برد بر در ما
چشمۂ خضر شود تلخ بکامش چو شرنگ — خضر گر پے برد از چشمۂ چشم تر ما
سر بسر چاک کند ہمچو کتان سینۂ خویش — گر بہ بیند مہ روے تو ملامت گر ما
ما زکف دامن در تو باسان ندہیم — کہ ہمین در بود در دو جہان در خور ما

شادمان را نبود آرزوے لعل و گہر
تا بعالم سخن نغز بود زیور ما

ما اہل غنائیم ندانیم ہوس را — در راہ طلب گرم نسازیم نفس را
تمکین ندہد رخصت پرواز وگرنہ — از نالہ بہ پرواز در آریم قفس را
وا ماندہ زیاریم کہ در راہ محبت — از نالۂ ما چاک شود سینہ جرس را

اے اہلِ ہوس دم مزن از کُنہِ دلِ ما | کین معجزہ عشق است نزیبد ہمہ کس را

روح القدس اینجا با دب پاے نہد پیش
بر شکّر پارہ نبود مور و مگس را

چو او ز بادہ خوردن یار گردد مے پرستان را | ز تاب چہرہ اش آتش توان زد صد گلستان را

بہ بزمِ عشقبازان شیشہ و ساغر نمے گنجد | کہ یادِ لعلِ او بیخود کند خود مے پرستان را

پئے دل میرود بر باد جان و جان ز ہر مویش | خدا را جمع کن یکچند آن زلفِ پریشان را

کسے کو خاک شد در راہِ یار از ہمّت عالی | ضیائے دیدۂ خورشید سازد گرد دامان را

بسانِ شادمان از کبر ہر مور سر کویش
بہ نیمے جو نمے سنجد دو صد ملکِ سلیمان را

بعیش بوالہوسان در جہان چہ کار مرا | کہ دردِ عشقِ تو کافیست غمگسار مرا

ز پاے تا سرم از بہر جرمِ مستیِ عشق | بزلفِ یار بہ بندید استوار مرا

بہ چشمِ آن شدہ ام خاک تیرہ سرمہ صفت | کہ چشمِ یار مگر آورد بکار مرا

کنند نسبت چشمِ ترا بہ چشمِ غزال | از آن خوش است بہ صحرا و کوہسار مرا

کجا روم بکہ گویم حدیثِ غمزۂ یار | کہ مے کشد ز دلِ خستہ خار خار مرا

خیال باغ چمن شستہ مے شود ز دلم | فتد چو دیدہ بر آن خاک رہگذار مرا

ہمیشہ ہمچو دلِ شادمان ز دولتِ عشق
بدرد تازہ دہد مژدہ روزگار مرا

آتش بدل فگند تماشاے او مرا | مانند شمع سوخت سراپاے او مرا

از جان و دل مپرس ز من زانکہ در ازل | بیگانہ ساخت از رہِ سوداے او مرا

زاهد تو در فسانهٔ حور و قصور بس
کافیست خواهش رخ زیبای او مرا

گر جان رود ز سینه بجای دو جان بود
اندیشهٔ دو لعل دل افزای او مرا

مجنون بگشت وادی و من در طواف دل
نتوان شمرد همسر و همپای او مرا

در خلوت حضور چه حاجت بنور شمع
روشن بود دو دیدهٔ زیبای او مرا

تا بوده ام بصورت هستی چو شادمان
هرگز نبود غیر تمنای او مرا

زآن رو که نداری سر ما و سخن ما
بیخی ز نسیم که وزد از چمن ما

زآن گونه که از لاله بود زینت گلشن
از داغ تو باشد به جهان زیب تن ما

سرتا بقدم چون سر زلف تو شکستم
از ناز نه گفتی که چه شد خود شکن ما

جز بوی سر زلف تو گردی نه برآید
گر باز فشانی به هوا پیرهن ما

در بزم تو از شوق چو فانوس فروزیم
غیر از لگن مهر نزیبد لگن ما

بادها دور از تو از خون جگر خوردیم ما
گر نمیخوردیم خون دل چه میخوردیم ما

تا به بزم وصل تو از ذوق گل گل شگفتیم
خویش را از خون دل چون غنچه پروردیم ما

گر نباشد گرمی ساقی و می خاطر فروز
همچو یخ در فصل دی پیوسته دل سردیم ما

گرچه ظاهر عیش و عشرت طرزها باشد ولی
چون بباطن باز بینی سر بسر دردیم ما

معجزهٔ عشق است این کاندر جهان بیوفا
شادمانیم و بشادی رو نیاوردیم ما

باشد به چهرهٔ تو فراغ از چمن مرا
لیکن ز خوی تست در آتش وطن مرا

از بس که بت پرستیم از حد گذشته است
ترسم که شیخ شهر نخواند شمن مرا

کمتر بر آیم از غمِ هجران آن پری
سنجد اگر نسیم به بوے سمن مرا

صد رشک لالہ زار بود در بہارِ عشق
از داغ داغِ ہجر تو ہر عضو تن مرا

در کعبه جام اگر دہد ز آنکه سوے دیر
نگذارد از خطا به غلط برہمن مرا

ہرگز نسیمِ زلفِ تو سویم نمے وزد
تا یک نفس ز لطف رُباید ز من مرا

دارم خیالِ روے تو در دل چو شادمان
زآن دل نمیکشد به گل و نسترن مرا

بر دلِ ما سرمه چشمِ بلا انگیز را
تا نیاموزد اجل ز و شیوهٔ خون ریز را

دستگیر جام خالی دست ساقی میشود
ورنه ہر کس دست گیرد ساغر لب ریز را

تا نسوزد خرمنِ خورشید از برقِ حسد
سائبانِ رُخ فگن آن زلفِ عنبر بیز را

کوہکن ہر تیشه را کاندر دلِ خارا زده
زخمِ غیرت بر فزوده سینهٔ پرویز را

شادمان خود در خزانِ ہجر از اشکِ چمن
دیدهٔ ما سبز دارد موسمِ گلریز را

عشق او رہ بغم نمود مرا
داغ بر داغ دل فزود مرا

در گلستانِ او گذر کردم
بوے زلفش ز من ربود مرا

منکه بیخود ترم ز نرگسِ یار
پند ناصح کند چه سود مرا

نکہتِ زلفِ او بروں آید
گر به سوزند ہمچو عود مرا

شادمان نالۂ تو نشنودم
که زغم دل بجا نبود مرا

بوئے زلفِ آن پری دیوانہ میدارد مرا
شمع رویش دمبدم پروانہ میدارد مرا

ایکہ مے پرسی کہ گردونرا بتو پیکار چیست
در حسابِ مردمِ فرزانہ میدارد مرا

مستی و مدہوشی من از پئے خمار نیست
عشقِ چشمِ مستِ او مستانہ میدارد مرا

عمرہا شد اے عزیزان کز برائے گنج وصل
مہرِ او از خویشتن ویرانہ میدارد مرا

شادمان از ہرچہ باشد غیرِ یار اندر جہان
ہمتِ عالی از آن بیگانہ میدارد مرا

محرمِ رازِ تو نتوان ساختن بیگانہ را
کس بدستِ دزد نسپارد متاعِ خانہ را

گر برون آرد ز قیدِ زلف دلرا دور نیست
بعد قید آزاد ہرکس مے کند دیوانہ را

با جوانانِ چمن گل شکوۂ بلبل نمود
آفرین در عشق گفتا ہمتِ پروانہ را

تا خیالِ عکسِ رویت در ضمیرِ من گذشت
پر ز مہر و ماہ ہر سو بنگرم کاشانہ را

اے کردہ چشمت از دو جہان بیخبر مرا
افگندہ طرّہ ات بہ بلائے دگر مرا

از شامِ روزگار ندارم شکایتے
تا از بیاضِ روئے تو باشد سحر مرا

ہر ذرّہ ام ز مہرِ تو پہلو زند بہ مہر
سازی اگر غبار بر آن رہگذر مرا

تا ہست در سرم ہوسِ سودائے گلرخان
دل فارغ آمدست ز سود و ضرر مرا

مایل بہ چشمِ اوست مے ناب شادمان
زین میل دل بہ بادہ بود بیشتر مرا

آشفتہ مکن طرّۂ پر پیچ شکن را
تا یکسرہ برہم نزند شیخ و شمن را

مستانہ اگر در چمن از ناز خرامی
آرائش دیگر دہد آن چہرہ چمن را

از شوقِ تو خوامیم مگل گشت چمن رفت | آراستہ چون لالہ خود از داغ تو تن را
خورشید اگر سر نزند تا بہ قیامت | روشن کند آن روے زمین باز وطن را

از سر خوشی بادہ چو در بزم فروزی
خورشید کند پرتو شمع تو لگن را

در باغِ عشق تخم ہوس کاشتن چرا | این شیوہ را نہ بیہودہ پنداشتن چرا
آخر چو بادمے بردا این مشتِ خاک را | زر بر سرِ زر این ہمہ انباشتن چرا
چون زیرِ خاک رفعت و پستی برابر است | پس سقفِ خانہ تا افلاک افراشتن چرا
آن دل کہ آفتاب سپہرِ تجرد است | او را رہین خیل و حشم داشتن چرا

چون حاقبت زجان و جہان در گذشتنی ست
بگذشتن از تغافل و نگذاشتن چرا

ساقی بریز بادہ عشرت بہ جامِ ما | تا غارتِ جنون شود این عشق خامِ ما
از بس کہ ما ز خویش جدا او فتادہ ایم | از ما دگر بما کہ رساند پیامِ ما
آن کے بود کہ از مے رنگین فروزند | چون چشم یار سکہ مستی بنامِ ما
ساقی کجاست کز مدد بخت کارساز | ساز و بنور بادہ مبدل ظلامِ ما
اے باد گر بہ پیرِ مغان بگذری ز بخت | خواہی رساند بر ہمہ مستان سلامِ ما
یار اگر سوار بگذرد از پیشِ ما بہ ناز | ور دستِ ما دگر کہ گذارد زمامِ ما

از راہِ امتحان نرسد ہیچ شادمان
نظمے بہ نظمِ حافظ معجز کلامِ ما

زنا زامروز خوش ما لا ز دست آن سرو دامان را | کہ از حسرت پریشان تر کند جمع پریشان را

سحر مستانہ سوئے باغ میرفت آن پری سیما — نسیم طرّہ اش برہم زد اجزائے گلستان را
ز مہر ماہ روے او توان دانست کز حیرت — رخم شرمندہ خواہد کرد خورشید زرافشان را
اگر من نقد جان کردم فدائے خال مشکینش — ز چشم مست او زاہد نخواہد برد ایمان را

مرا چون شادمان از عشق او مانع نشو زاہد
چہ سازد آنکہ عاشق گشت بمہر رخش جان را

ز عشق ار جامۂ جان پارہ شد صد پارہ تر بادا — دلم ز آن زلف گر آوارہ شد آوارہ تر بادا
طبیب ار چارۂ درد محبت را نمیداند — بفکر چارۂ دل خستگان بیچارہ تر بادا
چو جاے زخم تیغ ناز او درمان نمے خواہیم — دلش در کشتن ما جان فشانان خارہ تر بادا
بہ بزم عشق کاینجا بادہ از خوناب دل باشد — نگاہ از غنچۂ لعل لبش خونخوارہ تر بادا

نیاید شادمان با داغ خود گر لالہ در گلشن
بداغ مہر او پیوند دل ہموارہ تر بادا

بوصل تازہ نہ کردی دل نژند مرا — کہ تا نسوخت فراق تو بند بند مرا
دلم کہ زخم نگاہ تو مے خورد ز ہوس — چگونہ چشم براہت بود گزند مرا
ز چشم و خال و خطش غیر بیقراری زلف — زمن کہ خبر دہد ماہ دل پسند مرا
چو روے او کہ ضمیر مراست شاہد حال — قدش گواہ بود ہمت بلند مرا
بغیر رہبر ہمت دگر کہ راہ نمود — بہ عشق او دل صد چاک نمودند مرا
صبا بگیرد سر او براے من گردی — زمن کسے کہ ربود این دل لوند مرا

چو شادمان بکہ گویم حدیث درد فراق
کہ مہربان کند آن یار ارجمند مرا

دارم هزار زخم سرِ خنجرِ بلا | بی من که داشته است بعالم سرِ بلا
بر چین همای سایهٔ خود را که عاشقان | سر در نیاورند بجز افسرِ بلا
نخلیست دلنشین قدِ بالای او ولی | نارد همیشه بار بغیر از برِ بلا
هرگز نه خاطرِ صدجا شکسته ام | هر تار تارِ زلفِ تو شد اژدرِ بلا
از بهرِ جانِ عاشق سکین بحکمِ عشق | خطت به مهرِ خالِ تو شد محضرِ بلا
از سوزِ عشق و کاوشِ مژگانِ مهوشان | باشد درست سینهٔ من مجمرِ بلا
پیوسته درد و داغ نیارد به خاطرم | زانگه که چشمِ مست تو شد خنجرِ بلا
در رزمگاهِ عشق سپرهای اهلِ دل | دارد ز زخمِ تیغ تو صد زیورِ بلا

پیدا شود ز خنجرِ مژگانش شادمان
در چشمِ عاشقان ستم جوهرِ بلا

ای برده زخود شوقِ تماشای تو ما را | بنمای خدا را رخِ زیبای تو ما را
گر نقد زر و سیم بود زیورِ مردم | کافیست بدل داغِ تمنای تو ما را
در ظلِ هما خم نه کند گردنِ همت | افتاده بسر تا سرِ سودای تو ما را
در عالمِ بالا برو از همت والا | ای سروِ خرامان غمِ بالای تو ما را

شیرین بود از شهد و شکر لذتِ حرفم
تا هست بدل لعلِ شکرخای تو ما را

ای چهرهٔ زیبای تو برهم زده گلزارها | بشکست از رشکِ رخت در پهلوی گل خارها
تا که روزی از کرم بنوازدش از بیخودی | چنگیست خم گشته تنم رگها برون چون تارها
هر چند روی مصحفش آتا دو زلفِ کافرش | دارد برای اهلِ دین در هر طرف زنارها

عمریست کہ ہمرہ وفا در گوشۂ غم شادمان
از غمزۂ جانکاہِ او دارد بدل آزار ما

امشب از یادِ خرش باغ و بہار است دلِ ما
جز خیالِ مہوشاش بسخن و خار است دلِ ما

داغ او مے نہد اے ناصح تیغم بہ جگر
ہیچ مانع نہ شوی بر سرِ کار است دلِ ما

تو اگر زود رسی غیرتِ خورشید شود
ورنہ از زلفِ تو مشک خمار است دلِ ما

از شرابِ نگہ چشم نگارین نگار
از ازل تا بابد وقفِ خمار است دلِ ما

شادمان از غمِ ہجرانِ میانِ مہ خویش
ہمچو مو در شبِ زار نزار است دلِ ما

واعظ برو بہ بخش من مے پرست را
آخر تفاوت است ز ہشیار مست را

از زلفِ تابدار تو در عرصہ گاہِ عشق
ہر دل بذوقِ خویش پذیرد شکست را

گر شمۂ ز مستیِ چشمت بیان کند
بیخود کشد بکوچہ صد اہلِ نشست را

اے آہ و گریہ ام کہ ز طوفان گذشتہ است
خوش در گرفت عالمِ بالا و پست را

منشین بغیرِ شاہد و مے شادمان اگر
داری بیاد نکتۂ عہدِ الست را

یارب مباد خالی از ان مے ایاغِ ما
کان رشکِ آفتاب کند داغ داغِ ما

عنقا ہزار سالہ رہ اسگم کند ز خویش
خود در طریقِ عشق نیابد سراغِ ما

ما را بغیر بادہ نباشد شگفتگی
گویا درونِ عالمِ آب ست باغِ ما

از دولتِ سرشک دو چشمِ مطیرِ خویش
در تازگی چو برگِ گل آمد دماغِ ما

چون شادمان ز شوق گریبان آن پری
خون میچکد ز دیدۂ گل ہاے داغِ ما

عاشقم از مے گلگون نبود عار مرا
ره نمائید سوے خانۂ خمار مرا

تو بیا تا بسوے باغ خرامیم بہم
بے تو راحت نہ بدیدن گلزار مرا

زاہد انکار ز من دارد اگر معذور است
زانکہ او را نبود شیوۂ بیزار مرا

عیش مے خوردن و گلگشت چمن وقت بہار
دور زان چہرۂ گلنار بود خار مرا

شادمان تا بے زان زلف گرہ گیر منست
عاشقم سبحہ و زنار چہ در کار مرا

اے بنامت گشت نامی نامۂ دیوان ما
طبع سرکش ہم ز لطفت رام در فرمان ما

اے طبیب مہربان درمان خود ضائع مکن
زانکہ درد یار باشد بہترین درمان ما

آسمان در بحر اشک ما حباب بے بستن است
نوح کشتی کے برد از ورطۂ طوفان ما

تا ز تاب مہر چندان روے او در دیدہ مست
لطف شبنم کے پذیرد سبزۂ بستان ما

در شب باران ہجران برق می آید سلام
از لب خندان او با دیدۂ گریان ما

سہل باشد در حساب اے زاہد طاعت فروش
پیش موج لطف او مشت خس عصیان ما

ایکہ ذوق سیر گلزار ے بہ بین از خون دل
لالہ زار تازہ در ہر گوشۂ دامان ما

فی المثل گر بگذرد گردون تف مرغی کباب
صورت مرغ طرب از سینۂ بریان ما

شادمان این نیم جان را چون تباہ دانش وہم
گر شود پیکان او آب از دل سوزان ما

چہ درد دل است ندانم بہ من نگار مرا
کرم ہمے نہ کند خاطر فگار مرا

بسان خوے تو نازک بروزگار فراق
غم میان تو کردہ تن نزار مرا

بتار تار سر طرۂ تو بربستہ است
قضا نہ روز ازل جان بیقرار مرا

بغیرِ چشمِ سیاهِ تو اے غزالِ ختن
کجاست طالع آنم کہ آن چمن رخسار

کہ تیرہ کرد چو زلفِ تو روزگار مرا
چو برگِ گل کند از لطف خارخار مرا

چو شادمان شدہ ام خاکِ راہِ توسنِ یار
کہ عارہاست ز چشمِ فلک غبار مرا

آنکہ گمنام شد از عشق بنامست اینجا
پختہ کون و مکان یکسرہ خام است اینجا

دل بدرد تو طرب دارد و جانم نعمت
عشرت و خوشدلی ہر دو تمام است اینجا

در برم دل ز سرِ زلفِ تو آویختہ است
جلوۂ عقل بیک مایہ حرام است اینجا

واعظ امروز لب از وعظ میالاے برو
وعظ را نیست اثر شیشہ و جام است اینجا

ما بہ جز ذوقِ غمِ یار نداریم مراد
ہر کہ ناکام تر از عشق بکام است اینجا

کفر و اسلام یکے برہمن و شیخ یکے
زین میان بے طلب یار کدام است اینجا

شادمان بندۂ عشقست کہ از روزِ ازل
توسن چرخ و فلک رام و غلام است اینجا

رنگے بدہ بہ چہرۂ گل آفتاب را
بوے ز زلف سنبل پر پیچ و تاب را

از شرم چشمِ مستِ تو درمے اثر نماند
کیفیتے از آن لبِ میگون شراب را

از لطفِ رنگ و بو نتوان سوزِ عشق یافت
سرگرمیٔ شراب نباشد گلاب را

تا گل ہزار پارہ کند جامہ در چمن
یک سو فگن ز چہرہ گلگون نقاب را

خواہم شگافت سینہ و دل را برون فگند
کس در قفس نساختہ مرغ کباب را

از حرفِ مدعی نتوان یافت رمزِ عشق
یعنی کہ لطفِ آب نباشد سراب را

صورت ترانۂ غزلِ شادمان بدہر

شرمنده ساخت نغمهٔ چنگ و رباب را

جدا ز بزم تو راحت بود گزند مرا — به مجلس تو هلاهل بود چو قند مرا
ز دود من شود ابرے و بارد آب حیات — اگر ز ہجر تو سوزند چون سپند مرا
اگرچه از همه آزاد بودم از همت — ولیک زلف تو آورد در کمند مرا
ہزار گونه طرب پیش من نہاد فلک — بغیر درد نیفتاد دل پسند مرا
بدان عزیمتم اکنون که از توجه عشق — بہیچ درد نیابند دردمند مرا

بروزگار وفا در ہوائے قامت یار
کشید از دو جہان ہمت بلند مرا

الله الله چه گل و سبزه بکام است اینجا — توبه از بادهٔ گلرنگ حرام است اینجا
نوبهار است مے و ساقی و مطرب طلبیم — پختگی ہاے خرد یکسره خام است اینجا
خضر گو دم مزن از فیض دم آبحیات — بر کف غنچه تا باده بجام است اینجا

جز رخ و زلف بتان که ضیابخش دلند
این مقامست که نے صبح نه شام است اینجا

بغمزه دلبری از دست دلربایان را — به پیش تو چه نمود است خودنمایان را
خوش از سواد خطت برفزوده کشور حسن — چو از سیاہی لشکر جہان کشایان را
براه شوق تو گردیده آب شد چه غم است — بس است آبلهٔ پا برہنه پایان را
بیک نگاه تو از خاک زنده میگردند — قیامت است نگاه تو آشنایان را

چو شادمان به سخن زان مقیدم که سخن
سلام ما برساند سخن سرایان را

ردیف ب

ای کرده حق ز نورِ تو تعمیرِ آفتاب	سازد همیشه رای تو تدبیرِ آفتاب
گر نیم شب مقابلِ روی خودش کنی	جو شد ز نورِ صبحِ تو تصویرِ آفتاب
در خاک تیره افگند از مرغزارِ چرخ	مژگانِ همچو تیرِ تو نخچیرِ آفتاب
گر یک نظر بروی تو بیند جوان شود	این صد هزار ساله کهن پیرِ آفتاب

بر کلکِ شادمان نرسد تهمتِ خطا
هرگز نه بسته زنگ بہ شمشیرِ آفتاب

ای روشن از فروغِ تو رخسارِ آفتاب	وز روی تست گرمیِ بازارِ آفتاب
گر یک سحر ز روی تو کسبِ ضیا کند	زین روی بس بلند شود کارِ آفتاب
گر از رخ تو سوخت دلم بس عجب مدار	آتش زند در آئینہ انوارِ آفتاب
سازندہ نیست بخت بہر دون ناسزا	کوری دہد بہ شپرہ دیدارِ آفتاب

پیداست شادمان بجهان همچو نورِ مهر
از مشرقِ طبیعتم آثارِ آفتاب

ماه از شرمِ رخِ یار نهان است امشب	وصف آن دور تر از شرح بیان است امشب
گرچه هجرانش بدل تفرقه بخشد لیکن	یاد آن جان و دل آرامش جان است امشب
همچو گل خنده زنان دی ز برم رفت از آن	از غمش هر مژه خونبار چکان است امشب
آنکه دی روز بجز هرزه نمیگفت بمن	نام آن شوخ مرا وردِ زبان است امشب

پرده پوشی مکن ای زاهدِ خودبین که بشوق
شادمان رو به باده کشان است امشب

جهان از چراغِ اشکِ چشمم روشن است امشب　　دو عالم گوهرِ مقصودم اندر دامن است امشب

بکام دوستانم از وصالِ یار میدانم　　گزین غم خاطرِ دشمن بکامِ دشمن است امشب

درِ گلزار خود مگشا بگو با غبان بلبل　　که از یادِ رخش هر سو که بینم گلشن است امشب

ز تیرِ آهِ زهرآلودِ دشمن من نیندیشم　　که نقشِ طرهٔ او در برِ دل جوشن است امشب

من اندر عشرت و عیش و طرب توسن خیرانم　　که در میدانِ غم تنها دلِ من است امشب

زگرمیها که بر من میکند یار از رهِ شفقت　　دلِ دشمن ز آتش هاے حیرت گلخن است امشب

مرا چون شادمان بر آسمان است پایه از وصلش
رقیبِ تیره دل زین غم بچاهِ بیژن است امشب

خیالِ آن مژه در سینهٔ من خنجر است امشب　　ز اشکِ گرمِ من بستر مکانِ اخگر است امشب

دلم سیماب شد در سینهٔ صد چاک حیرانم　　مگر آهِ اسیرانِ طرهٔ اش ابتر است امشب

مکن اے شمع چندان سرکشی در بزمِ مشتاقان　　که روے او ز ماهِ آسمان روشن تر است امشب

چه باک از سیم و زر در کف نمیگیرم ز بیباکی　　قلم در دستم از وصفش چو کانِ گوهر است امشب

ز زهدِ خشک معذورم بسانِ شادمان از غم
گذارِ موجِ سیلابِ سرشکم بر سر است امشب

اے از رخِ تو زرد شده رنگ آفتاب　　خواهد گرفت حسنِ تو اورنگ آفتاب

با تیغِ ابروان و به مشکین کمندِ زلف　　دارد همیشه ماهِ من آهنگ آفتاب

باشد چنانکه ذرّه پالوند بر کشند　　سنجند گر شکوهِ تو با سنگ آفتاب

هر چند ماه غاشیه دار است پیشِ مهر　　باشد مهِ جبینِ تو سرهنگ آفتاب

از زلف و چشم و ابرو و خال و خط اے صنم　　لشکر کشیده روے تو بر جنگ آفتاب

دستِ تو شادمان قلم و تیغ برگرفت
از پنجهٔ عطارد و از چنگ آفتاب

در دلِ من همه اندیشهٔ یار است امشب
غیر را بر در این خانه چه کار است امشب

از خیالِ رخِ زیبای تو ای رشکِ بهشت
هر کجا می‌نگرم باغ و بهار است امشب

عیش مینا لد ازین ذوق که من با تو خوشم
غم ازین غصه و غم زار و نزار است امشب

از برای رخِ چون مهرِ تو تا صبحِ وصال
چشمِ سیاره میقات شمار است امشب

شادمان طرحِ سخن تازه تو انداخته‌ء
فیض را بر دلِ تو راه گذار است امشب

صبحدم کز فیض گشتم همنشینِ آفتاب
نقشِ نامِ شاه دیدم بر نگینِ آفتاب

شاهِ دین پرور شهاب الدین محمد بادشاه
ثانیِ صاحبقران کآمد قرینِ آفتاب

تا قرینِ آفتابش گفته ام هستم خجل
زانکه باشد سایهٔ حق برترینِ آفتاب

معجزِ وصفِ سریرش بین که میکارم ورق
تخمِ گلهای مدیحش در زمینِ آفتاب

تختِ شاهنشاه باز آبِ گهر پیدا کند
موجِ دریای خجالت بر جبینِ آفتاب

صفحهٔ اشعارِ من از وصفِ تختِ بادشاه
چون یدِ بیضا بود در آستینِ آفتاب

روی اورنگِ شهنشه ز آبِ لعل و تابِ دُر
خیرگی بخشد به چشمِ دوربینِ آفتاب

خوبیِ اعجازِ مدحِ شاه را نازم که ساخت
از بلندیِ معنیِ من دلنشینِ آفتاب

شادمان ظلِ شهنشه بر جهان پاینده باد
تا بود رخشِ فلک در زیرِ زینِ آفتاب

امروز آبروی سخن در زبانِ ماست
آبِ حیات موج زنان در دهانِ ماست

تا دردِ اوست در دلِ ما گرده خارِ عشق
سرمایهٔ دو کون رہینِ دکانِ ماست

آئینهٔ طبیعت ہر مدعی کہ ہست
تاریک گشته از دمِ تیغ زبانِ ماست

ما از وفا غبارِ رہِ یار گشته ایم
گردون کمینه خاکِ درِ آستانِ ماست

عمریست کز طریق تجرد نگاہِ شوق
پیکے ست آفتاب کہ در سر عنانِ ماست

آئینه نیستیم و لے از صفائے دل
پیدا چو مے ز جامِ بلورین نہانِ ماست

گر دستِ ما تہی ست و لے از غبارِ عشق
گوشِ فلک پُر از گہرِ داستانِ ماست

دل وقفِ داغ دارد و تن غرقِ خونِ عشق
در باغِ دہر لاله مگر توامانِ ماست

غمگین نه ایم گرچه کہ در دورِ آسمان
ہر جا غمست وقفِ دلِ شادمانِ ماست

آنکه لب از شرمِ لعلِ او مسیحا بسته است
تہمتِ معجز بیانی بر لبِ ما بسته است

کیست کز وصفِ دُرِ دندانِ او چون من بمہر
نظمِ خود را بہتر از نظمِ ثریا بسته است

گر نه دزدیده است نقدِ دل بعیاری چرا
طرّه را از رشتهٔ جانم بپا بسته است

میرسد آن شہسوارِ رخشِ حسن اما چه سود
فوجِ اشکِ چشمِ ما راہِ تماشا بسته است

شادمان مشکل کہ بردارد دگر از بیخودی
ہر کہ چشمِ خویش را بر روئے زیبا بسته است

از آن زمان کہ غمِ عشق میہمانِ من است
جہان عیش و طرب سر بر آستانِ من است

بہر کجا کہ روم کامیاب وقتِ خودم
کہ یک جہان سپہ درد در عنانِ من است

بدامِ کس ز پئے دانه ملتفت نشویم
کہ بر سرِ شجرِ ہمت آشیانِ من است

زبان بہرزہ بکجا آشنا کنیم عبث
کہ آبروئے سخن از سرِ زبانِ من است

بذوقِ عیش و طرب من ز دردِ سر نکشم
که دردِ بادهٔ جانِ **شادمان** من است

خالِ رُخِ تو تخمِ گلستانِ آتش است — خطِ تو آیتے است که برشانِ آتش است
خود سبزهٔ مراد چه روید ازانکه دل — از عشقِ روے گرمِ تو میدانِ آتش است
تا گرم گرد از مددِ گریه بسترم — اشکم بیاد خوے تو طوفانِ آتش است
درگلستانِ رویتو دل در بهارِ حُسن — مرغِ سمندریست که مهمانِ آتش است

چون **شادمان** زروی تو صد شعله چیده ام
کاتش پرست در پئے سامانِ آتش است

عشق چون جلوه کند عاقل و دیوانه یکے ست — که بمیدانِ تمنا بیدل و فرزانه یکے ست
چونتو از یار جدائی حرم و دیر جدا است — یا اگر با تو بود کعبه و بُت خانه یکے ست
رفعت و پستئ دُنیا چه تفاوت دارد — آشیان گرچه و بالاست ولے خانه یکے ست
نشه در غورِ دماغ سر هر مست بود — گرچه در بزمِ جهان باده و پیمانه یکے ست
مهوشان بهرِ شکارِ دلِ ما صف زده اند — لیک زان جمله بخونریزیِ ترکانه یکے ست
خوبرویان همه سرو و گل و لاله و لے — زان میان با دو سیه نرگسِ مستانه یکے ست
مگس از حرص بشیرینی و تلخی یار است — لیک در راهِ وفا شیوهٔ پروانه یکے ست
اختلافِ نظر است که صد رنگ نمود — ورنه در باغِ جهان جلوهٔ جانانه یکے ست

شادمان یافتن یار چو اندیشه برون ست
در شناسائی او واله و فرزانه یکے ست

دل از خیالِ زلفِ تو دیوانه خوشتر است — جان بر رُخِ چو شمعِ تو پروانه خوشتر است

زاهد برو که توبه بما سازگار نیست
پیمانِ ما بباده و پیمانه خوشتر است

ما از مئے مغانہ چرا بے خبر شویم
چون بے خودی ز نرگسِ مستانہ خوشتر است

از زیستن بہ صحبتِ آنان کہ بے ہُشند
مُردن بیادِ مردمِ فرزانہ خوشتر است

زان جانِ نازنین کہ غمش نیست شادمان
در عرصۂ الم دلِ مردانہ خوشتر است

در سر مرا ز عشقِ تو سودائے دیگر است
دل زان دو زلف سلسلہ برپائے دیگر است

مجنون بسے نوشت بیابان ولے مرا
دل در غمِ تو بادیہ پیمائے دیگر است

از نرگسِ چمن نبود بے خودی مرا
این بیخودی ز نرگسِ شہلائے دیگر است

تہمت چرا بہ بادۂ پیرِ مغان بود
بیہوشیم ز نشئہ صہبائے دیگر است

در بزمِ عشق از کفِ ساقئ ما یشاق
ہر ساغرِ غمت طرب افزائے دیگر است

گر بود بیش زین سخنِ کوہ کن کنون
از من بروزگارِ تو غوغائے دیگر است

فکرِ کسے بہ رمزِ دہانش نمے رسد
کین معنئ دقیق معمائے دیگر است

گو باغبان بہ لالہ و گل این ہمہ مناز
دانی کہ کلکِ ما چمن آرائے دیگر است

بے آب ساخت گوہر پروین بر آسمان
نظمِ متینِ ما کہ ثریائے دیگر است

ما را برائے اہلِ خرد التفات نیست
کان رائے رائے دیگر و این رائے دیگر است

باز دل دیوانہ شد زنجیر موئے من کجاست
تُند خوئے و سرکشے خورشید روئے من کجاست

از شرابِ بیخودی بیخود ترم امشب ز دوش
من کجا افتادہ ام آن آرزوئے من کجاست

نیستم عنقا ولے گم گشتہ ام در اوجِ دوش
کس چہ میداند کہ ہر دم گفتگوئے من کجاست

میکنم باخویشتن تکرار حرفِ عشقِ دوست / هیچ میداند کسے کین جستجوے من کجاست

عقل مے آید بسانِ محتسب مستِ غرور
ساقیا بنماے تا جام و سبوے من کجاست

آئینه از رخِ تو صفاے دگر گرفت / وز نرگسِ تو سرمه بهاے دگر گرفت
مارا نظر به بیش و کم روزگار نیست / نتوان ز روے حرص خداے دگر گرفت
آئینه دلم که چو خورشید روشن است / از عکسِ روے دوست جلاے دگر گرفت
چندانکه یار کرد جفا بر دلِ حزین / مهرے دگر فزود وفاے دگر گرفت

طبعِ تو شادمان ز ازل روشن است لیک
از وصفِ روے یار ضیاے دگر گرفت

جان خود خرابِ طرّهٔ آوارهٔ کسے است / دل صیدِ زخم خوردهٔ آوارهٔ کسے است
گلچین چرا مخجل نشوی زانکه از چمن / هر گل که چیدهٔ تو دلِ پارهٔ کسے است
منّت پذیرِ شمعِ دل افروز نیستم / کین خانه روشن از مهِ رخسارهٔ کسے است
پیکانِ غمزه راکه به زهر آب دادهٔ / این هم عنایتے است که در بارهٔ کسے است

آبِ روان ست نظمِ خداداد شادمان
بروے چه جاے طعنه و بیغارهٔ کسے است

مرا ز گلبدنان خار خار در جگر است / اگر هزار بگویم هنوز بیشتر است
گل شرر بدر سینه ام ز تشنه لبی / اگرچه خون دلم حلقه حلقه تا کمر است
به صحنِ باغ از آن دل نمے کشد که مرا / ز داغهاے غمت لاله زار در جگر است
ز پاے تا به مژه سوده گشته ام اے واے / هنوز راه دراز است یار دور تر است

هوای بزمِ تو چون شادمان بدل دارد
وگرنه کار بدستِ خدای داوگر است

دل لحظ لحظ صیدِ جفاساز دیگر است — جان خود شکارِ غمزهٔ طنّاز دیگر است
گشتن بگردِ چشمِ تو کم باید از غرور — چشمِ ترا بناز نگر ناز دیگر است
پروانه نیست دل که رود گردِ هر چراغ — این شاه باز را سرِ پرواز دیگر است
آن تلخ و تند وش نکند صوفی اختیار — با عاشقانِ غمزده و مساز دیگر است

بر حرفِ نازکت که شد نقطه شادمان
کانجامِ دانشِ تو هم آغاز دیگر است

بسکه خالِ زیرِ چشمش دلربا افتاده است — از تماشایش دلِ عاشق ز پا افتاده است
دامِ زلفش را بنازم کز سرِ مهر و وفا — جا بجا در حلقهٔ او صد هما افتاده است
دردِ یارِ عشق کس درمان نمی‌خواهد ز کس — صد مسیح اینجا بدردی مبتلا افتاده است
طرفه بی قیمت بچنگِ روزگار افتاده ایم — همچو بوی گل که در دستِ صبا افتاده است

ما بشادی دل نمی‌بندیم همچون شادمان
کز ازل دل با غمِ یار آشنا افتاده است

ما را آبِ خضر ز شکرت دهان پر است — وز جوهرِ هیچ تو تیغِ زبان پر است
از اشکِ عاشقان و سجودِ سرِ شهان — چون چرخ خشت از ستاره و مه آستان پر است
گر دستِ عاشق از زر و سیم و گهر تهی است — لیکن ز آه و نالهٔ عاشق جهان پر است
منت پذیرِ شمعِ مه آستان نه ایم — کاشانه ام ز نورِ رخ مهوشان پر است
او دل بشکریزهٔ گوهر نبسته است — کز شب چراغِ داغِ دلِ شادمان پر است

چون تُرکِ چشمِ یار ز ابرو کمان گرفت
کیفیتِ نگاهِ بُتان باکسے گوسے
چون جلوه گر شدی به چمن چون نسیمِ صبح
بادِ سحر ز زلفِ تو آورد نکہتے

عاشق خدنگِ هر مژهٔ او بجان گرفت
کین مے ز دستِ خویش بیاد نهان گرفت
از مقدمِ تو سروِ گلستان روان گرفت
کز بوے هزار غلغله در بلبلان گرفت

از دستِ ساقیٔ که ز دستش گریز نیست
گر زهر در شراب توان شادمان گرفت

ما را به مرگِ نفس ستم گرچه ماتم است
تنها نه حاتم اوست که جودے کند بخلق
در پیشِ اهلِ ذوق نیرزد به نیم جو
زاینده و گذشته چه یاد آوری عبث

دشمن اگر به فاقه بمیرد کرا غم است
آنکس که از کسے نستاند و حاتم است
گر دولتِ قباد و اگر حشمتِ جم است
نقدیکه در خزینه تو داری همین دم است

آندم که شادمان به ارم ناز میفروخت
اکنون فتاده مست در آن زلفِ پرخم است

آئینه از رخِ تو گلستان دیگر است
با چشم و خال و خط بکنم نسبتش به مهر
بنشین و مے بنوش که از آتشِ غمت
این غیرتم گذشت که در روزگارِ عشق

جام از لبِ تو چشمهٔ حیوان دیگر است
کان آفتاب را سر و سامان دیگر است
هر دل برائے نقلِ تو بریان دیگر است
هر لحظه دستِ غم به گریبان دیگر است

درمانِ ما مسیح ندانست شادمان
کین درد دیگر و درمان دیگر است

کس دل چو من به طرهٔ دلبر نه بسته است
گر بسته غیرِ عاشقِ بے سر نه بسته است

در صیدگاه غمزه ز مژگانِ آبدار
کس همچو ترکِ چشمِ تو خنجر نه بسته است

جز ناشکِ من کسے ز سلاطینِ روزگار
جسرے بروے بحر ز گوهر نه بسته است

ما نامه را به قاصد آہے سپرده ایم
کس شعله را ببالِ کبوتر نه بسته است

آنسوے آسمان سخت رفت شادمان
آرے بروے بارِ کسے در نه بسته است

هر کجا اہلِ درد تاجِ سر است
سنگ و خاکش همه زر و گهر است

لذتِ جاه و سلطنت دیدم
دولتِ فکر را نمک دگر است

چون هنر را نماند عزت و قدر
بے هنر بودن از در هنر است

بنظر آمد آن دو لعلِ لبش
مے رنگین چشمهٔ خضر است

شادمان چیست این کلاهِ نمد
صندلے از براے دردِ سر است

شادی چو غم بکشورِ ما دلپذیر نیست
چندانکه دردِ عیش بدل جاگیر نیست

گل را بروے او نتوان داد نسبتے
زانرو که آفتاب بآن رو نظیر نیست

از بسکه ما بفقر و فنا خو گرفته ایم
در چشمِ ما حریر چو نقشِ حصیر نیست

هر کس که همچو لاله بداغِ تو دل بسوخت
او در حسابِ مردمِ روشن ضمیر نیست

گر زهر در شراب دهد شادمان بگیر
از دستِ ساقی که ز دستش گزیر نیست

در بدرگشتن ز بے ننگی نه آئینِ من است
چرخ سرگردان ز شرمِ حسنِ تمکینِ من است

خالِ رخسارِ عروسِ معنیِ رنگین بود
نقطهٔ گز امتحانِ کلکِ مشکینِ من است

بلبلان کردند وِرد از شعرِ رنگینم که باز — رنگ گل‌هاے چمن چون طبعِ رنگینِ من است

گر نه شب از آهِ من این داغ‌ها دارد فلک — پس کمر از کهکشان چون بسته بر کینِ من است

بیقراریهاے من چون شادمان از زلفِ اوست
غیر زنجیر سرِ زلفش نه تسکینِ من است

از دستِ یار ساغرِ سرشارم آرزوست — وز روے او تفرّجِ گلزارم آرزوست

دارم ز عشقِ روے تو مصحف ز بر ولے — از تار تارِ زلفِ تو زنّارم آرزوست

بگذر مسیح از سرِ فکرِ علاجِ من — کز تیرِ غمزه‌اش دلِ افگارم آرزوست

گفتی که مے پرستی بمعشوقه باز هم
گر نیستم بجان تو کین کارم آرزوست

یار بسیار ولے یارِ وفادار یکے ست — این همه یار زبان اند ولے یار یکے ست

دل چو از ذوق مسلمان نبود در رهِ عشق — کفر و اسلام یکے سبحه و زنّار یکے ست

دل بهر شوخ مده زانکه نداند قدرش — ایکه میدانی بعالم دل و دلدار یکے ست

من و تو هر دو زیک خاک زمینیم چه شد — رنگ گر مختلف آمد گل و گلزار یکے ست

شادمان باد تو و غیر به بازارِ جهان
اهلِ صد گونه متاعیم خریدار یکے ست

گر بمسجد ره نباشد گوشهٔ میخانه هست — ور طوافِ کعبه نبود خدمتِ بتخانه هست

گر نباشد غلغلهٔ تسبیح در کنجِ خمول — بر درِ مے‌خانه‌هاے نعرهٔ مستانه هست

من نخواهم مردن امشب اے اجل زحمت مکش — گر ز تن جان گشت خالی باده و پیمانه هست

میتواند چهرهٔ صد شمع را افروختن — شعلهٔ شوقیکه در بال و پرِ پروانه هست

گر بود دستم تہی از سیم و زر اندیشہ نیست
کز غمش ہر گوشۂ چشمم پُر از دُر دانہ ہست

شادمان را طرّۂ زلف یکے دیوانہ ساخت
گرچہ او را او رہ دانش دلِ فرزانہ ہست

تنہا ز سوزِ عشق تو مغزِ سرم گداخت
مانند شمع بزم سر و افسرم گداخت

تا آفتابِ حُسنِ تو ام دیدہ برفروخت
الماس ریزہ بر مژہ ہاے ترم گداخت

ترسم ز گرمیٔ دلِ آتش فشان کہ یار
دل بد کند کہ در برِ او خنجرم گداخت

مرہم مکن مسیح کہ از گرمیٔ دماغ
گلدستہ ہاے داغِ جنون بر سرم گداخت

اوراق صد سفینۂ اشعارِ شادمان
چون برگ گل ز گرمیٔ دل در برم گداخت

جہان تازہ از چشمِ گریان ماست
گل و سبزہ ممنونِ احسانِ ماست

ز گوہر فشانی و دریا دلی
ہمین چشمِ ما ابرِ نیسانِ ماست

سرشکِ سحر نالۂ نیم شب
طفیلِ غمش مونسِ جانِ ماست

گریزد ز ما عشرت و عیشِ دہر
مگر درد و غم مردِ میدانِ ماست

طبیب از چہ زحمت کشد شادمان
چو پیوستہ از درد درمانِ ماست

روے او رنگِ گلستان بشکست
روزِ بازارِ باغبان بشکست

مستِ من از سرِ سیہ مستی
شیشہ بر فرقِ آسمان بشکست

یار قد بر فراخت در گلشن
کمرِ سروِ بوستان بشکست

نالہ در دل شکست عاشق را
ہمچو تیرے کہ در کمان بشکست

راست گویم که در جهان بمراد　　یک لب نان نمیتوان شکست
زآنکه بسیار آسمان خسیس　　کاسه بر فرق میهمان شکست

رشک اشعار شادمان امروز
رنگ گوهر درون کان شکست

یک گل بروی تو بگلستان که دیده است　　سروی بقامت تو به بستان که دیده است
جز طبع موشگاف که بیند دهان یار　　بی چشم خضر چشمهٔ حیوان که دیده است
روشن دلان زساز دو عالم منزه اند　　خود آفتاب راسر و سامان که دیده است
بوی کباب ما دل عالم کباب ساخت　　زینسان زتاب غم دل بریان که دیده است
ابری سیاه گوهر خامه نگار ما　　گوید چو من ترشح نیسان که دیده است

از خون شادمان که بدست نگار بست
چون پنجهٔ تو پنجهٔ مرجان که دیده است

زچشم تنگ تو بر مردمان جهان تنگ است　　که هر نگاه ترا صد هزار نیرنگ است
زریش خندهٔ گلستان نمی شود معلوم　　که صوت بلبل شوریده خارج آهنگ است
بآسمان نتوان جنگ کرد از ره عقل　　بسفلگان جدل اهل معرفت ننگ است
چه چاشنی ست درین مشت استخوان که مدام　　همای بر سر خاکم بزاغ در جنگ است

حجاب نگهت گل در میان نمی گنجد
که شادمان صفت این دل بیار همرنگ است

گل بی جمال عکس تو در هیچ باغ نیست　　کو لاله در چمن که زروی تو داغ نیست
روشن نشد زتاب رخت تیرگی زلف　　دود چراغ عکس پذیر چراغ نیست

ما ہمہ باغ بزم نداریم غیر یار
در مجلسیکہ ساقی صاحب دماغ نیست

در گلشنم ز نالۂ بلبل چہ فائدہ
تا در ایاغ من می چون چشم زاغ نیست

پیمانۂ حیات مرا پُر کنید و بس
من چون زیم چو بادہ میانِ ایاغ نیست

گل بمانندِ رخش در صد گلستان یافت نیست
سرو چون بالاے او در ہیچ بستان یافت نیست

غیر خضر از خطِ او کس بر لبش دستے نیافت
زانکہ غیر از خضر کس را آبِ حیوان یافت نیست

گو مسیح از سادگی اعجازِ خود ضائع مساز
درد دل درمان عاشق را چو درمان یافت نیست

در شبِ تار ار کسے خورشید خواہد در نظر
این عجائب جز در آن زلفِ پریشان یافت نیست

شادمان امروز حرفِ خویش را عزت مدار
زانکہ زینسان گوہر ارزندہ ارزان یافت نیست

آب مے روغنِ چراغِ دل است
آتشِ بادہ آب باغِ دل است

ہمچو عنقاش باز نتوان جست
ہر کہ سر در پئے سراغِ دل است

گُل چہ باشد کہ بے رخش خورشید
در گلستانِ عشق داغِ دل است

ما خرابِ شراب کس نشویم
تا مئے عشق در ایاغِ دل است

سہل سلاست کہ در عبارتِ ماست
شادمان جملہ از بلاغِ دل است

تا از خیالِ رویش این سینہ گلستان است
ہر خارِ غم دلم را عشرت فزاے جان است

ہان اے نسیمِ سرمست بے صرفہ پا مگذار
کین غنچہ ہاے خونی دلہاے بلبلان است

دستِ تہی دو عالم در جیبِ خویش دارم
سوسن ز بے زبانی سرتا قدم زبان است

ازبس که اشکِ خونی بر روے او فتاده / در هر قدم بکویش گلگشت و گلستان است

در خاطرِ منغص غم جلوه گر نه گردد
شایستهٔ غمِ او تا جانِ شادمان است

پیوسته از درستی ما آسمان کج است / جز بر مراد او نرود کش نهان کج است

گنجِ مراد در بغلِ او نهاده اند / آنرا که دل بصورتِ لعبتان کج است

تو راست باش گر همه عالم کجی گرفت / خود تیر راست میرود ار چه کمان کج است

پاے کیست کج فتد ار کج کنی عنان / دل راه راستی نرود تا زبان کج است

او را بغیرِ پیروی راستان مباد
گردون چه باک گر همه با شادمان کج است

سر بسر معنی ام فکرِ سخن یارِ من است / گوشِ کونین پُر از نغمهٔ گفتارِ من است

باغبان گو نکشاید درِ فردوس چمن / سخنِ صاف گُلِ تازهٔ گلزارِ من است

بُلبل از زمزمه با من چه زند دم کامروز / رنگِ گلهاش ز رنگینیِ اشعارِ من است

گریهٔ نیم شب و نالهٔ صبح از غمِ یار / از تو پنهان نتوان داشت که در کارِ من است

عاشقم هیچ دل آزرده نخواهم به جهان / راحتش مے طلبم هر که در آزارِ من است

غیر با من چه زند لافِ سخن هاے بلند / کاسمان فرشِ رهِ لشکرِ افکارِ من است

بازش آرید که مایوس نگردد ز برم / هر که بر یک درمِ داغِ خریدارِ من است

دلم از همتِ عالی نکند کسبِ طلب / جز غمِ یار که او نیز طلبگارِ من است

زاهد از ذوقِ مے و مهر پرستی چه گله / همه دانند که این طرزِ من و کارِ من است

من هم از سرکشیِ عشق قبولش نه کنم / زاهدِ خشک گر از بغض در انکارِ من است

شادمانان بہ غم و دردِ نسازند ولے
من ہمہ دردم و غم یار و فادارمن است

خوش داغِ نازِ لعلِ تو بر جانِ آتش است
گلشن ز دوری تو ز زندانِ آتش است

بیچارہ عاشقِ ذقنت گوے چون برد
دلِ رخش موم روے تو میدانِ آتش است

حُسنِ تو مصحف است سراسر حدیثِ عشق
خطِ تو آیت است کہ بر شانِ آتش است

دل از تو دور دلبرِ عاشق بذوق نیست
چون سبزۂ کہ وقفِ بیابانِ آتش است

چینے کہ بر جبینِ تو اے نازنینِ دہر
یا موج آبِ خضر بہ طوفانِ آتش است

یارب چہ آتش است کہ از عکسِ روے تو
آئینہ را بسینہ گلستانِ آتش است

آتش پرست گشت بروے تو شادمان
ہمت نگر کہ رستمِ میدانِ آتش است

آفتاب آئینہ دارِ طلعتِ زیباے اوست
آسمان خود از دلِ سرگشتہ سوداے اوست

نسبتِ لعلِ لبش با مے نیارم کرد زانکہ
مرہم از دیوانگانِ لعلِ جان افزاے اوست

چرخ را حکمے نباشد بر سرِ آزادگان
آفتِ جان و دلِ ایشان زسرتاپاے اوست

ہمچو مے کز شیشہ روشن نماید رنگِ او
خونِ ما دل خستگان پر ظاہر از سیماے اوست

شادمان خاموش گشت از نالۂ جانکاہِ خویش
یک گوشِ آسمان یکسر پُر از غوغاے اوست

فصلِ گُل است باغ پُر از صوتِ بلبل است
وقتِ نشاط و مستی و نوشیدنِ مُل است

بے جامِ مے مباش کہ در نزدِ اہلِ ذوق
دستے کہ بے پیالہ بود شاخِ بے گُل است

از شیخِ شہر کم نبود در حسابِ ما
مینا کہ وردِ او ہمہ شب آیتِ قُل است

آسودہ آن دل است کہ راحت پسند نیست
آزادہ خاطرے کہ بزنجیرِ کاکل است

شادی غمی بروتیو براہلِ دل خوش است
گر یار در نظر نبود ہر دو مشکل است

حقا کہ ناگزیر ز دیوانگی بود
آن دل کہ صید حلقۂ زلفِ چو سنبل است

رویش خبر ز معجزِ مصحف دہد بدل
خطش درست نسخۂ از سحرِ بابل است

این اجتماعِ خلق کہ بینی بہمدگر
خود سر بسر مشابہتِ صحبتِ پل است

ز امروز نیست گر نظرِ یار شادمان
پیوستہ چشمِ ہمت بارِ توکل است

آنجا کہ زلفِ اوست حدیثِ کمند چیست
وانجا کہ جانِ ماست نظر بر سپند چیست

ناصح ز پندِ ما مکن آزردہ خویش را
مجنونِ دردمند چہ داند کہ پند چیست

در پیشِ ما ز شاد و نژند این ہمہ مگوے
معنی لفظ شاد چہ باشد نژند چیست

سوراخِ مور و کاخِ سلیمان برابر است
در راہِ عشق پست کدام و بلند چیست

ما را چہ نسبت است بہ زاہد چو شادمان
دیوانہ را بہ مردمِ نادردمند چیست

امروز ز شوق تو ام از خود خبرے نیست
جز بے خبری شیفتگان را ہنرے نیست

خر بہتر از او در نظرِ اہلِ محبت
آن را کہ ز سوزِ الم او خبرے نیست

من بیشتر آشفتہ ام از زلفِ تو ہرچند
بر روے تو از زلفِ تو آشفتہ ترے نیست

لاچار بدل میخورم از شستِ تو پیکان
کاندر جدلِ عشق بہ از جان سپرے نیست

از بس کہ بے ساختہ ام در غمِ عشقت
ز انم ز دمِ آتش و آبم حذرے نیست

دانی که مرا با سرِ زلفِ تو سرے هست
هر موے سرم راز جنونش اثرے هست

آنرا که ز غوغاے دو عالم خبرے نیست
معلوم توان کرد که اورا خبرے هست

بر چهرهٔ زمزم مژه از هم نگشاید
آنرا که درین ره ز الم چشم ترے هست

گر لعل و گهر نیست مرا زینتِ صندوق
هر موے تنم را ز بلا لختِ جگرے هست

نشگفته مرو از چمنِ دهر که عالم
گر منزلِ بودن نبود رهگذرے هست

امروز از ترانهٔ بلبل چمن پر است
اطرافِ بوستان ز گلِ یاسمن پر است

از بس که یادِ سنبلش اندر ضمیرِ ماست
چون زلفِ گلرخان دلِ ما از شکن پر است

قسمت نگر که تشنه لب از دهر میرودم
ما را که ز آبِ چشمهٔ حیوان دهن پر است

شد سالها که ما گلِ صحراے غربتیم
وز خارِ هجر دیدهٔ اهلِ وطن پر است

از بت چه دیده است ندانم که هر سحر
از خاک سجده ناصیهٔ برهمن پر است

گر دست ما تهی ست ز گنج و گهر چه باک
تیغِ زبان ز جوهرِ ذاتِ سخن پر است

تنها فلک حسودِ تو خود نیست شادمان
هر کو کسے که هست دلِ او ز من پر است

آمد بدولت آنکه فلک خاکِ راهِ اوست
خورشید و ماه و مشتری اندر پناهِ اوست

اندر نبردگاه سوارے و سرکشے
شکلِ هلال سایهٔ پرتو کلاهِ اوست

صاحبدلے که کارِ دو عالم ز فرّخی
موقوف یک عنایتِ لطفِ نگاهِ اوست

سلطانِ ملک صاحبِ شمشیرِ دادِ عدل
کاجرامِ آسمان عددے از پناهِ اوست

یعنی ز شاهزاده سلطان مراد بخش
کز شرق تا بغرب جهان در پناهِ اوست

پرسید از خرد که بگو از جلال او
گفتا که آفتاب فلک باج گاه اوست

گفتم گواه مے طلبم اندرین گفت
اقبال و عدل و داد بجانب گواه اوست

چو روے او گلے در گلستان نیست
به بستان چون قدش سرو چمان نیست

دل ما مهر او دارد شب و روز
دل او گرچه بر ما مهربان نیست

ز خوبیها که روے یار امشب
یکے از صد بماه آسمان نیست

خوش آید سنبل سر چشمه لیکن
بخوبی همچو زلف دلستان نیست

اگر جان و جهان خواهد ببازی
بعاشق اندرین سودا زیان نیست

اگر جان رفت مارا غم نباشد
خیال او مگر در سینه جان نیست

از آن دل به بود پیکان بسینه
دلے کاندر غم او شادمان نیست

آن رشک گل که میرسد از ره بهار کیست
شاہے کدام معرکه شاهسوار کیست

اهل بصر بدیده کشندش چو توتیا
این سرمه از غبار سر ره گذار کیست

صد آفتاب تعبیه دارد بچین زلف
آن مه جبین و حسن و لطافت نگار کیست

گل گل شده است دامنم از چشم خونفشان
یارب به پهلوے جگرم خار خار کیست

وقتے که شادمان دل غم بر ملا نهد
مجنون کدام کوه کن اندر شمار کیست

با خیال روے جان افزاے او گلزار چیست
گل بود تا در نظر اندیشه از خار چیست

تار تار طره او صد گره دارد ز ناز
با وجودش اعتبار سبحه و زنار چیست

عشقبازان را فداے یار می باید شدن — مردم دیوانه را فکر سر و دستار چیست

ایکه میپرسی ز ما آئین ہشیاری خطاست — ما نمیدانیم رسم مردم ہوشیار چیست

دل که بود از ما ربود است آن پری سیما بناز — خاطر ما شادمان اکنون غم اغیار چیست

توبه زاہد از مے و شاہد نمودن مشکل است — ما اگر قدرت نداریم اینہمه پیکار چیست

شادمان خواہیم مردن در غم یار از وفا
از پے جانان ز جان برخاستن دشوار چیست

با وجود غم جانان بجہان نتوان ساخت — درد تا بر دل ما ہست بجان نتوان ساخت

آنچه در سینه نہان ست مرا از غم درد — یکره از شرم بروے تو عیان نتوان ساخت

شکرہا دارد از آن ساعد تیغ تو دلم — که بصد قرن ادایش بزبان نتوان ساخت

رخ خورشید گل اندود توان کرد ولے
شعلۂ شوق تو در سینه نہان نتوان ساخت

کسے که زلف ترا طرز دلبری آموخت — دل نژند مرا ذوق ابتری آموخت

پئے خرابی دل ہاے اہل دین ز ازل — بچشم مست تو آئین کافری آموخت

کسے که در ره عشق تو خاک ساخت مرا — نگاه لطف ترا کیمیاگری آموخت

خیال گوہر دندان او بروز فراق — سرشک چشم مرا شکل گوہری آموخت

من از کجا و سیاق سخن کجا لیکن — مرا ہواے لب او سخنوری آموخت

مرا چو وادی ایمن بسوخت از نگہے
که چشم مست ترا سحر ساحری آموخت

اے دل از درد محبت ناله و فریاد چیست — خاطر محزون کدام است و دل ناشاد چیست

در دیارِ عشقبازان کس نمی‌داند که خود
از درِ دیوانِ مهرویان امیدِ داد چیست

ناصح از پندِ ملال انگیز آزارم مده
عاشقِ بیدل چه داند شیوهٔ زهاد چیست

رازِ ما را اہلِ دل داند که غیر از عندلیب
کس نمی‌داند زبانِ سوسنِ آزاد چیست

مو بمو از زر استی تا بر نخوانی نامِ یار
سبحهٔ زیتون چه باشد شانهٔ شمشاد چیست

دل که مرد افتاد ایمان میبر از دستِ دیو
گیو را در بردنِ خسرو غمِ گلباد چیست

شادمان گر شمهٔ بیرون دهد از دردِ دل
سوزشِ مجنون کدام است و غمِ فرهاد چیست

تا خط بعارضِ تو دمیدن گرفته است
هر مرغِ دل ز سینه پریدن گرفته است

او را که ز ہوائے نگار است کز ہوس
مرغ اندرون بیضه طپیدن گرفته است

باز آن دو چشمِ مستِ تو از راهِ کافری
از خونِ اہلِ باده کشیدن گرفته است

هر گل بباغِ نکهت دیوانگی گرفت
تا آن نسیمِ زلف وزیدن گرفته است

یار از دلم خبر نگرفته مگر که باز
منقولهٔ رقیب شنیدن گرفته است

ناصح نظر بچاکِ گریبان کند و لے
ما را چو جامه سینه دریدن گرفته است

هر حالِ شادمان به شبِ هجرِ خونِ دل
از چشمِ هر ستاره چکیدن گرفته است

زلفِ تو دفترے ز پریشانیِ من است
خالِ تو مهرِ لبِ حیرانیِ من است

زان سان که روئے تست گواهِ ضمیرِ من
لعلِ تو باعثِ گهر افشانیِ من اوست

من سایهٔ همائے نخواهم که از شرف
نامِ گدائیِ تو سلیمانیِ من اوست

من آفتابِ اوجِ سپهرِ تجردم
سامانِ من ز بے سر و سامانیِ من اوست

چون شادمان کسے که به حرفِ دل آشناست
دیوانهٔ ادائے غزل خوانئ من است

همه جا جلوهٔ نگارِ من است — دو جهان پُر ز حُسنِ یارِ من است
گوشهٔ دامنم گلستان است — گریه سرمایهٔ بهارِ من است
هرچه خواهی بکن که من شادم — اختیارِ تو اختیارِ من است
آن دو گره‌ها که زلفِ او دارد — همه در رشته‌هائے کارِ من است
خارخارے که راهِ غم دارد — همه در سینهٔ فگارِ من است
ره بد رهِ تو مے نماید و بس — هر که در رو هر دوستدارِ من است

شادمان زین گذار اگر خواهی
همه در گمرهٔ رهگذارِ من است

اکنون که گل شگفت مے ارغوان خوش است — فریادِ بلبل از طرفِ گلستان خوش است
صد کوهِ درد بر دلِ ما گر بود چه باک — چون درد دردِ اوست و چندان ازان خوش است
عاشق که نقدِ جان و جهان خاکِ راه اوست — او را ز هرچه هست غمِ دلستان خوش است
مجلس بخویش دارم از آن رو که در جهان — صحبت بر اهلِ دل و نکته‌دان خوش است
گر آسمان کج است تو جز راستی مرو — در تیر راستی و کجی در کمان خوش است
در شاهراهِ عشق که باید جریده رفت — بر داشتن دل از همه سود و زیان خوش است

غمگین مشو اگر دو جهان غم رسد ز یار
کز درد و داغ دوست دل شادمان خوش است

لعلِ تو رنگ با مے عناب داده است — زلفِ تو اضطراب به سیماب داده است

از سرو زر نگار جبین خود آن نگار / شمعی بدست ماه جهان تاب داده است

تر دستی اش ز پنجهٔ سنبل ربوده گوی / مشاطه که زلف ترا تاب داده است

از خاکساری تن مفلس که آگه است / منعم که تن به بستر سنجاب داده است

طبع تو شادمان به سخن آب میدهد
زانسان که آفتاب به تاب داده است

آنکه کام از یار خواهد در حقیقت یار نیست / هر که غیر از یار میجوید کم از اغیار نیست

کفر باشد در محبت بر مراد خویش رفت / غیر ازین در شاهراه عشقبازان خار نیست

حاصل دنیا و دین در پیش ما منظور نیست / درد مندان را بغیر از درد و غم در کار نیست

ذرهٔ از درد او بر هر دو عالم می دهند / اهل همت را نظر بر اندک و بسیار نیست

واعظ از پند ملال انگیز خود زحمت مده / وعظ را در کوچهٔ ما گرمی بازار نیست

بار سر در راه دلبر افگن از دوش خویش / خلوت عشق است اینجا بار کس را بار نیست

شادمان تا چند دل در کفر و دین بستن عبث
کار عاشق را کشاد از سبحه و زنار نیست

بی روی دوست باده بخون جگر یکیست / از دست یار زهر بشیر و شکر یکیست

مه طلعتان بدیده ما صف کشیده اند / لیکن ز روی مهر و وفا در نظر یکیست

ما را نظر بروی تو باشد ز نیکوان / سیاره صد هزار و لیکن قمر یکیست

قدر سخن نماند بعالم وگرنه من / بنمودمی بدهر که اهل هنر یکیست

زان دل شگفته گردد و زین لاله سر زند
ابر بهار گرچه که با چشم تر یکیست

از گلِ رخسارِ یار دل چو گلستان شگفت
لاله ہم از خورمی با دلِ بریان شگفت

رو چو در آئینہ کرد آئینہ زین رونمائے
خندہ ز گل کرد و دلم ہمچو گلستان شگفت

ہر چہ کہ اندوختم از سرِ زلفش بدل
جملہ ز باران اشک ظرف گریبان شگفت

شکر کہ از روئے دوست باز بباغِ وصال
غنچہ پژمردہ دل بالبِ خندان شگفت

باش کہ تا وصفِ آن خضر کند شادمان
سبزہ کہ تا بر لبِ چشمۂ حیوان شگفت

از نو بہار عکسِ رخت انجمن شگفت
تنہا نہ انجمن کہ چمن در چمن شگفت

از بیم آنکہ گم نکنی رو بشامِ زلف
صد شمع نور روئے تو از ہر شکن شگفت

از جامِ کینہ مست رسیدی بشہدم
صد لالہ زار داغ ز اجزائے تن شگفت

از یادِ آبِ تیغِ تو در نو بہارِ شوق
گلہائے زخم کہنہ ز ظرفِ کفن شگفت

زخمِ دلم ز نکہتِ آن آشنا نہ گشت
پروانۂ گلے کہ ز شاخِ لگن شگفت

سرگرمیٔ زمانہ ز ہنگامۂ من است
خورشید مست گردشِ پیمانۂ من است

زانرو بباد زلفِ تو زنجیر مے کشد
سر حلقۂ جنون دلِ دیوانۂ من است

روشن طبیعتان ہمہ از رشک تیرہ اند
تا آفتابِ حسنِ تو در خانۂ من است

دریائے آتش است شہا شمعِ عارضت
غواصِ آتشین دلِ پروانۂ من است

ہر چند نالۂ دلِ خونخوار نازک است
ترسم ز خوئے یار کہ بسیار نازک است

صد جان اگر بہ نیم نگہ مے خرد بدہ
مہلت در آن مکن کہ خریدار نازک است

دانی که گوش گل بتابد ز نازکی
چندانکه صوت بلبل گلزار نازکست

دامن کشان ز کعبه و بتخانه درگذر
میخانه رو که خدمت خمار نازکست

گر میروی در اوج سخن همچو شادمان
آهسته رو که رشتهٔ گفتار نازکست

از بسکه ریختیم به بحث آبروے بحث
کوته کنیم به که بجو و گفت گوے بحث

آنجا که مے به خم فلاطون بود به پیش
باید بسنگ شیشه شکستن سبوے بحث

مارا به بزم بحث چه نسبت که از خرد
وهم و خیال تا نبرد ره بکوے بحث

ساقی بیا به مدرسه در ده شراب تلخ
تا یکدو دم چو زهر بگیرد گلوے بحث

ما همچو شادمان که ندانم ورائے عشق
هرگز سمند فکر نتازیم سوے بحث

مرا باده کشیدن بهار شد باعث
بهار را چه گنه چشم یار شد باعث

چرا به مرغ حریم حرم زدی ناوک
مگر که نشئهٔ ذوق شکار شد باعث

بذوق کشته شدم از هوائے فتراکش
ز بس که جلوه آن شهسوار شد باعث

بجز جمال تو ام در نظر نمے آید
مگر از آن خط مشکین غبار شد باعث

ز چیست این همه آشفتگی مگر که ترا
نه بیقراریٔ زلفش قرار شد باعث

ز کار و بار جهان باز داشتم خود را
مگر که همت مردان کار شد باعث

ز بس که تنگ و نحیفم چو شادمان گزیار
دهان تنگ و میان نزارش باعث

دارم ولیک نیست بگزارش احتیاج
بنود بغیر چهرهٔ دلدارش احتیاج

مردود کافر نیست کہ باشد بره عشق
جز تار زلف یار بہ زنارش احتیاج

آنرا کہ نشئہ مے لعل تو در سر است
ہرگز نشد بجرعہ خمارش احتیاج

سرہاے سرکشان جہان خاکپاے اوست
آنرا کہ نیست با سر و دستارش احتیاج

ہر کس کہ شادمان مے جام سخن کشید
کے مے شود بساغر سرشارش احتیاج

مائیم و دل از تیغ غم افگار دگر ہیچ
یار است بکف ساغر سرشار دگر ہیچ

گفتی کہ چہ خواہد دولت از حاصل دنیا
ساقی و مے و گوشہ و گلزار دگر ہیچ

خواہی کہ شوی اہل دل از فیض محبت
از ہیچ دل خویش میازار دگر ہیچ

واعظ چہ کند منع مے و ساقی مہ روے
برلب بزنش یکدو سہ مسمار دگر ہیچ

خواہی کہ بدلدار نشینی بفراغت
پرہیز کن از صحبت اغیار دگر ہیچ

زاہد بعبادت شدہ در کار دگر ہیچ
ما را بگلو بستن زنار دگر ہیچ

در دیر فنا باش چو سالک ز طریقت
با جام مے و دیدن دلدار دگر ہیچ

مائی و توئی دور کن از خاطر و بنگر
حق ہمہ جا ہست بدیدار دگر ہیچ

گمرہ مشو از دیدن این زاہد و عابد
ہستند ہمہ غافل از یار دگر ہیچ

اے شادمان زین عشق گو تحفہ چہ داری
جان سوختہ و سینہ افگار دگر ہیچ

باز دل رفت در آن زلف پریشان گستاخ
شد بظلمت ز پئے چشمہ حیوان گستاخ

تا تو اے سرو روان گشت بگلشن زدہ
نرود ہیچ صباے بگلستان گستاخ

محتسب چون سگ دیوانہ بنادانی ہمہ
مے برد دست سوے دامن مستان گستاخ

ما که بیمارِ غمِ چشمِ بتانیم ز دل
نکند دست بما عیسیِ دوران گستاخ

مرهم نام به مهر آمده کز معجز آن
مے نهد پا بفلاک بے سر و سامان گستاخ

عقل با عشق نزیبد که زند کوسِ گزاف
مور کے لاف زند پیشِ سلیمان گستاخ

شادمان داد ز کفر سرِ زلفش که مدام
مے زند چنگ بایمانِ عزیزان گستاخ

رسید زیر لباسی چو چشمِ مستان سرخ
رخے ز باده گل افشان لبے چو مرجان سرخ

شگفته باد گل روے دل فروز کسے
کزو است چهرهٔ آئینه چون گلستان سرخ

ببین که مست ستاده است در چمن کرده
ز خونِ لاله گل دست سرخ و دامان سرخ

اگر فلک نه بقتلِ جهانیان برپاست
چراست دامنِ او تازه و گریبان سرخ

بیاد آن رخِ گلگون چو شادمان تا چند
ز خون دیدهٔ دل بنگریم مژگان سرخ

نسبتِ دانش بفلاطون رسد
بیخودیِ عشق به مجنون رسد

طرفه دیاریست محبت کزو
هر که رسد با دلِ پرخون رسد

نامه بخونِ جگر آغشته ام
تا نه کس از غیر بمضمون رسد

ساقیِ گل چهره بیا تا دمے
لب بلبِ ساغرِ گلگون رسد

راحت و عیشے که بود از تو دور
گر رسد از طالعِ وارون رسد

خاک شد اینجا سرِ شاهان ازان
گرد رهِ عشق به گردون رسد

گرچه ز خاکیم ولے شادمان
سلسلهٔ ما به فریدون رسد

مستانه میروِ و بگلستان نظر کنید
گر جان ندیده اید بجانان نظر کنید

گر آفتاب در شبِ تاری ندیده اید
بر چهره اش ز زلفِ پریشان نظر کنید

بهرِ علاج سوزشِ زخمِ نگاه او
کافر شوید گر سوے درمان نظر کنید

یکره بدل در آمده بینید حالِ دل
تا چند سوے چاک گریبان نظر کنید

یک لحظه ساخت این غزل از فیضِ شادمان
باید که از سخن بسخندان نظر کنید

از سر هوائے باده پرستی نمیرود
این آرزو بتیغِ دو دستی نمیرود

از ساغرِ فنا نهد ست نصیبهٔ
تا از دلت تصورِ مستی نمیرود

صد برقِ تیغ گر بکشد شحنهٔ سحاب
از چشمِ لاله صورتِ هستی نمیرود

شاها غرور چیست که دنیا ندیدهٔ
کین ملک و مال دست بدستی نمیرود

دل شاهباز عرش نوردست شادمان
من چون کنم که جانبِ پستی نمیرود

سحر که نکهتِ زلفِ ترا صبا آورد
بخستگانِ غمت مژدهٔ دعا آورد

غبارِ نعلِ سمندِ ترا نسیمِ سحر
ز بهرِ دیدهٔ عشّاق توتیا آورد

سرے که شورِ تو دارد گزراهِ ادب
نمے توان تهِ سایهٔ هما آورد

عجب گره شده بُد روزه بر دهان لیکن
فلک ز شکلِ مهِ نو گره گُشا آورد

صلاے باده کنون در دهند غم مخورید
که این عطیّه فلک از پئے شما آورد

جمالِ دخترِ رز آن کسے تواند دید
که نقدِ هوش خرد بهرِ رونما آورد

دلم که در غم درد و بلا جگر دارد
دگرچه کار کند کو همین هنر دارد

ترا نظر بعبادت مرا نظر بگناه
بهر متاع که دارد کسے نظر دارد

دکان دل چه کشایم چو نیک میدانم
که این دکان بلا رخت کس مخر دارد

بهاک تری و بحری نظر نمے بندد
هنوز یک لب خشک و چشم تر دارد

دگر بکاغذ شکل حروف کم پیچد
کسے که مصحف روے ترا ز بر دارد

زان بباده لبش را اثر نمی بخشم
کنا لهاے اسیران غم اثر دارد

عزیز من تو نصیحت بجاے دیگر بر
که نزد من همه سود و جهان ضرر دارد

بشادمان نتوانم برابر آمد زان
که روزگار طبیعت سخن چو زر دارد

قعر دریا که ذات را ماند
موجهایش صفات را ماند

همچو گل کز گلاب دیدستے
نفی عاشق ثبات را ماند

تا نداری خبر ز کعبهٔ دل
قبلات سومنات را ماند

دل ز دنیا بکش که گل گردد
هر که این جزویات را ماند

غیر او هرچه در نظر داری
همه عزتے ولات را ماند

زندگی کان بیاد او نبود
نزد عارف ممات را ماند

ملک دنیا بساط شطرنج است
کار او برد و مات را ماند

هر سخن کز غمش نشان ندهد
سر بسر مهملات را ماند

چون بوصف لبش سخن گویم
سخن ما نبات را ماند

دهنش گرچه مایهٔ عدم است
لبش آب حیات را ماند

پیش مرغ دل گرفتاران	قید زلفش نجات را ماند
زانکه هر تار تار او عمریست	زلف او شب برات را ماند

شادمان جان دهد اگر به غمش
نیم جانش زکات را ماند

هر که از یار خبر یافت زبانش بستند	ظاهر آزاد و موزوند و نهانش بستند
آنکه در سینهٔ او راز محبت جا کرد	همچو مینا سے مے ناب دهانش بستند
زلف در رشته نه پیچند بتان جلد ولے	طرهٔ اوست که بارشتهٔ جانش بستند
خلق را جلوه او کشت نه ابرو نه مژه	تهمت بیهده بر تیر و کمانش بستند
واعظ امروز نمکین بود بالیک زغیب	مهر حسرت به لب فتنه بیانش بستند
خود میان نیست بآن ماه ازان نکته وران	هیچ بود است که بهتان میانش بستند

شادمان در خور پانیست خدا میداند
آن دلے کش بغم سود و زیانش بستند

دلے کش نیست در یاد او بعالم شاد کے ماند	کسے کو بستهٔ زلفش نشد آزاد کے ماند
زمن از موج خیز گریه آهے بر نمی خیزد	چو آب از سر بر آید طاقت فریاد کے ماند
زباغ روے او زلف از خرابی بهره دارد	دلے کز هجر او ویران نشد آباد کے ماند
نصیحت میکند هر روز از عشق بتان ناصح	ولیکن بر دل دیوانهٔ من یاد کے ماند
چه شد گر خسرو از شیرین بکام دل رسید از بخت	ولیکن عیش او با محنت فرهاد کے ماند
گهے با ناله گه با آه گه با گریه خورسند است	دل دیوانهٔ ما در جهان ناشاد کے ماند
ز داغ لاله همچون شادمان داغم که گر صد جا	نهم داغ بدل با داغ مادرزاد کے ماند

گلگون بیاض چشم تو باز از شراب شد — آهوی شیرمست ترا میل خواب شد
مست ساخت اهل جنون را شراب عشق — مرغی که بود بر سر مجنون کباب شد
در ماتم رقیب مکن ماه را خراب — شهری ز دست ظلم تو خواهد خراب شد
امروز چشم شادی من میبرد بسی — تا دیده خوبروی تو در اضطراب شد
در مهر دل ز روی تو یک قطره خون چکد — گرداب مهر دایرهٔ آفتاب شد
بی زلف او که ملک جهان را اسیر کرد — صد فتنه او در سلسلهٔ پیچ و تاب شد

عمری گدای خاک نشین بود شادمان
در طوف آستان تو عالی جناب شد

من پیشه بجز عشق ندارم همه دانند — از تیغ الم سینه فگارم همه دانند
گو کعبه و بتخانه عدم شو که من مست — رو جز بسوی یار ندارم همه دانند
گر عیش دو عالم دهدم دست بیکبار — دامان غم از کف نگذارم همه دانند
در بزم غم یار که نقلش همه زخم است — از خون جگر باده گسارم همه دانند
چون سگ صفتان کار بباز ندارم — در بیشهٔ خود شیر شکارم همه دانند
در بحر طبیعت بزنم غوطه چو غواص — جز گوهر مضمون نه برآرم همه دانند

دشمن نتواند که من تیغ برآرد
از روز ازل کشتهٔ یارم همه دانند

هر که دل در خم آن زلف چلیپا دارد — صد پریشانی دل خواه مهیا دارد
آنکه شد خستهٔ شمشیر غم لعل لبش — زخم او خنده بر اعجاز مسیحا دارد
چهرهٔ شاهد مقصود به بیند در دل — هر که این آینه از غیر مصفا دارد

چشمش از دیدنِ خورشید کجا خیره شود
آنکه هر لحظه نظر بر رخِ زیبا دارد

هر که بر صفحهٔ دل نقشِ گلِ روی تو بست
دلش از گلشنِ فردوس چه پروا دارد

در همهٔ عمر نبیند الم از گردشِ چرخ
هر که پیوسته بخود ساغرِ مینا دارد

زاهد از چشمهٔ کوثر نکند هیچ تو یاد
آنکه لب بر لبِ پیمانهٔ صهبا دارد

در جهان ز اہلِ سخن یک سخنِ عالی بس
کآسمان نیز همین نقدِ ثریا دارد

شادمان را نبود هیچ تمنا ز جهان
هر که او زنده بمیرد چه تمنا دارد

بادِ سحر چو زلفِ ترا پیچ و تاب داد
سیماب وار جانِ مرا اضطراب داد

شاخِ شکستهٔ گل ندهد یک زلفِ یار
هر جا شکست خورد گلِ آفتاب داد

اے گل چه مظهری که بگر باغبانِ دهر
باغ ترا ز چشمهٔ خورشید آب داد

بر برگِ گل گذشتی و شبنم خبر نیافت
نازم بتوسنِ تو که دادِ شتاب داد

بیخود شدند اہلِ محبت چو شادمان
تا وی تبسم از لبِ میگون شراب داد

از عشقِ بتان دیدهٔ پرخون مزه دارد
مجنون شدن و گشتنِ هامون مزه دارد

صد بار ز خون خوردنِ زاهد پئے جنت
نوشیدنِ جامِ مے گلگون مزه دارد

پیراهنِ خاک از رهِ او بر تنِ عاشق
از جامهٔ زرتارے واژون مزه دارد

فصلِ گل و ایامِ شباب ست سحرگاه
دُردِ مے گلرنگ که اکنون مزه دارد

تا چند قفس بند بود مرغِ هواگیر
اے جان رهِ خود گیر که بیرون مزه دارد

دوستان حالِ نزارم پیشِ جانان گفته اند — زاریِ بلبل پریشان با گلستان گفته اند
اے طبیب از نوشدارویم مرا زحمت مده — دردِ عاشق را علاج از ترکِ درمان گفته اند
از دلِ افسرده کس سرگرمیِ راحت نیافت — راحت اندر سینهٔ دلہاے بریان گفته اند
گر نیابد جان بشرکت در تنِ عاشق چه باک — ذوقِ لعلِ جان فزایش را به از جان گفته اند
از اداے آن زبان در کام پیچید ز خویش — هر کجا حرفے از آن زلفِ پریشان گفته اند

شادمان یکدست و یکسان گو سخن از فیضِ عشق
کاوستادِ آن سخن یکدست و یکسان گفته اند

زلفش کشان کشان دلِ ما در جنون برد — آشفتنش ز ما همه صبر و سکون برد
ما دل چو گو بہ مجمعِ خوبان فگنده ایم — هر دلبرے که جست بر آمد برون برد
دل را خیالِ ابروے او سر به تیغ داد — لب تشنه را کسے نه بدریاے خون برد
خورشید با رخِ تو دلیرانه باخته است — بینم که گوے دل ز زنخدانت چون برد

عهدِ نشاط فصلِ بهار است شادمان
از دستِ ما که جامِ مے لاله گون برد

مرا هر دم غمِ موے میانش ناتوان دارد — ز من از ناتوانی سایهٔ من رو نهان دارد
چه باک از سرگرانیهاے دوران وارد آن رندے — که دایم بر کف از مردانگی رطلِ گران دارد
بشکلِ ما گره در خامهٔ مشکین بدستِ من — مگر پا در رهِ وصفِ سرِ زلفِ بتان دارد
فغانِ عندلیبان در چمن کے حیرت افزاید — زبانِ سوسنِ آزاد ما را بے زبان دارد

ز شادیہاے چرخِ سست پیمان شاد کے گردم
غمم دارد مے باید که ما را شادمان دارد

پریچہ کو کہ در ہر زلف شہرستان چین دارد
جہانے چون سلیمان از دہان زیر نگین دارد

درین گلزار عیش افزا ز مہر یا سمن رویان
ہمین یک لالہ را دیدم کہ داغ دلنشین دارد

خطِ مشکین بگرد روے سیمینش بدان ماند
کہ مورے پاے مشک آگین برگ یاسمین دارد

چہ غم دارد ز شبہاے سیاہ مازبیا کی
کسے کو آفتاب از چہرۂ ماہ جبین دارد

چہ حاجت امتحانِ آنکہ از رسمِ وفاداری
چو اشکِ عشقبازان نقدِ جان در آستین دارد

متاعِ ہر دو عالم از دکانِ او توان جستن
کہ نے در دل غمِ دنیا نہ پرواے دین دارد

زحسنِ نظم جان افزوت آخر شادمان ہردم
مسیحا را بر اعجازِ تو جاے آفرین دارد

در راہِ تو از خویش گذشتن مزہ دارد
دل در شکنِ زلفِ تو بستن مزہ دارد

در مجمعِ زہّاد نشستن ز خرد نیست
چون تیر ازین حلقہ بہ جستن مزہ دارد

تا چند گرفتار شدن از پئے دنیا
زین کش مکش بیہودہ رستن مزہ دارد

گر نیست جہان را سر آئین درستی
چون زلفِ تو از خویش شکستن مزہ دارد

در باغِ رخش از نگہِ نرگسِ مستش
مے خوردن و یک چند نشستن مزہ دارد

زسوزِ عشقِ تو مائیم و دل کبابے چند
بسانِ ذرہ نیرزد بر اضطرابے چند

زکوۃ لب نہی گر بما حیاتِ ابد
بچشمِ مست بگو تا دہد شرابے چند

نشانِ بزمِ دل آسودگان زما طلب
فتادہ ایم درین کوچہ دل خرابے چند

چو مو در آتشِ سوزان گرفتہ ایم وطن
متاعِ ما چہ بود غیر پیچ و تابے چند

فقیہِ شہر چہ داند رموزِ دفترِ عشق
کہ نیست رمزِ محبت درین کتابے چند

سحر ز بادی باد صبا بدست نظر — ز شاخ زلف تو چیدیم آفتابے چند

چو شادمان بجهان از طفیل غم هستم
ز خون دیده و دل گشته کامیابے چند

ریخت روی تو عرق از روے گلستانے چند — باغ در پیش رخت چیست مغیلانے چند

شد کباب از نگہ گرم تو ہر جا کہ دلی ست — از شکر خندہ بیاراسے نمکدانے چند

چشمت ار باز نیاید ز دل آرزوی خلق — زلف بردار کہ مردند پریشانے چند

ہر کہ در عشق نزد گوے انا الحق الحق — کافر عشق بود در رہ مردانے چند

اے فلک تا بکے از غم دل اہل ہنر — نانسامانی این بے سروسامانے چند

شادمان مصرعہ صاف تو بر از صد غزلست
نے متانت بچہ کار آید دیوانے چند

مستان مے ناب از لب خندان تو یابند — صد آب حیات از تہ دندان تو یابند

چون باغ روی ہر گل شاداب ز حیرت — غنچہ شدہ از غنچۂ خندان تو یابند

ہر دل کہ کند آرزوے زندگی خضر — مہمان بسر چشمۂ حیوان تو یابند

جمعیت دلہاے پریشان دو عالم — برہم زدۂ زلف پریشان تو یابند

گر خود اثرے از دل عشاق بجویند
صد شعلہ نشان در دل پیکان تو یابند

آنکو ز دست جام مے اندر بہار ماند — تا فصل گل کہ باز رسد شرمسار ماند

زمانہ یادگار شہان در جہان ولے — از ما بجاے سکہ دل داغدار ماند

در راہ عشق خانہ بر انداز آسمان — از من دل و جگر بہمین و یسار ماند

در دیده طوطیای وفا کردمش بچشم
گردی که خورد توسن آن شهسوار ماند

در خواب دیدمش بدو دست فگار ساز
بیدار چون شدم بدو چشم نگار ماند

از بس که بیقرار شدم از دو زلف او
آن بیقراری از غم او برقرار ماند

برخیز شادمان که بدیباچه سازش است
نتوان مدار بر فلک بی مدار ماند

از چهرهٔ تو مهر منور خجل شود
وز رنگ و بوی زلف تو عنبر خجل شود

گر زخم غمزه ات نکند از دلم حجاب
پیکان گذار گیرد و خنجر خجل شود

از پای تا بسر همه ناز و کرشمهٔ
کز طمطراق حسن تو زیور خجل شود

روی زمین ستاره گرفت از سرشک من
کز روی فلک با همه اختر خجل شود

هر شعر را بشعر تو را نیست شادمان
کز آب و تاب نظم تو گوهر خجل شود

چو وصف لعل لبش جو هر زبان گردد
عجب مدان که زبانم گهرفشان گردد

چو یکدو دور اگر در رسد ز بادهٔ ناب
زرخش سر آید خورشید آسمان گردد

چو دل که خستهٔ ابروی دلستان دیدم
که دیده است که کس خسته از کمان گردد

سخن شناس کسی را توان شناخت بعقل
که با هزار زبان قاصر اللسان گردد

غم غمم مخور ای یار مهربان زکرم
که عاشق از غم معشوق شادمان گردد

مستان عشق باده ز خون جگر خورند
نقل از سرشک دیدهٔ پشیمان تر خورند

در باغ عشق کاشتی و از خون دیده‌هاست
از نخل صبر دور بنا شد که برخورند

برخوان آفتاب نیالند دستِ خویش
صاحبدلان که نعمتِ دوست هنر خورند

آنانکه زر چو خاک بود نزدِ شان نه هوش
چون کودکان کجا الم سیم و زر خورند

ما هیچو شادمان بغمِ عشق زنده ایم
کز غم ز باغِ عیش حریفان ثمر خورند

دیوانه که دل بتو نازآفرین نهد
صد جان پئے نثار بر آستین نهد

تا کے بکشتنِ چو منِ خون گرفتهٔ
هر دم گره برابرو چین بر جبین نهد

صد جان بسر کار گر و صد دل بخون طپد
بر رخشِ تازیانه چو ترکانه زین نهد

این طرح تازه نیست که بر جانِ عاشقان
پیوسته عشق داغِ غمِ دلنشین نهد

نازم بهمے بخطِ عذارِ تو کز غرور
صد تو غبار در نظرِ دوربین نهد

آن چشمِ آهوانه و دانا فریب دوست
آوارگی بخاطرِ خلوت گزین نهد

در حیرتم ز عشوه کز سینه شادمان
دل آن چنان ستاند و غم این چنین نهد

از آتشِ عشقت دلِ بریان مزه دارد
گر جان رود اندر رهِ جانان مزه دارد

روئے تو سحر باشد آئینه گلستان
آرے بسحر گشت گلستان مزه دارد

زان وعظ که در کوچه و بازار بخوانند
در کوئے مغان نعرهٔ مستان مزه دارد

از لذت جمعیت دلهائے عزیزان
آشفتنِ زان زلفِ پریشان مزه دارد

از مهر بدوزید گریبانِ اسیران
کز دستِ غمش چاک گریبان مزه دارد

آنکو بطاقِ دل غمِ آن آشنا نهاد
مردانه سازِ عیش و طرب را بجا نهاد

تسلیم باش و زندهٔ جاوید شو که یار
دیوانه کرد بوے سرِ زلف او مرا
دانا بعمر و مال نسازد که هیچگاه

آبِ حیات در دمِ تیغِ فنا نهاد
این نافه را که در برِ جیبِ صبا نهاد
نتوان بر آب و باد بحکمت بنا نهاد

تا دست سرخسے نتواند بخود کشید
دل در خزینهٔ گوهرِ مهر و وفا نهاد

ساغرِ عیش پر از آتشِ تر باید کرد
بے مے و ساقی و رامشگر و اشعار بلند
پیش از آن کآئینهٔ مهر شود چهره نماے
مرغزاریست جهان پر ز گل و سبزه و لے

آبروے دل از آن آبِ گهر باید کرد
این دمِ چند بگو تا بچه سر باید کرد
زینتِ جام بنے وقتِ سحر باید کرد
چون صبا زین گل و زین سبزه گذر باید کرد

شادمان زین همه غم تا که دل یافته راه
شعلهٔ چند نه در کارِ جگر باید کرد

بے نشهٔ مُل گشتِ گلستان نتوان کرد
از بس که گریبان من از دستِ تو چاک است
از طرهٔ شمشاد پریشانی سُنبل

خود پیچ سفر بے سر و سامان نتوان کرد
چون بوالهوسان گل بگریبان نتوان کرد
دل بے سرِ زلفِ تو پریشان نتوان کرد

درمان همه ساختهٔ دستِ مسیحاست
با دردِ تو اندیشهٔ درمان نتوان کرد

آنی که دل ز مهرِ تو بیرون نمیرود
جائیکه حرفِ عشقِ من و حُسن روستے
در مجلسیکه ذکرِ لبِ لعلِ او بود

یادِ توام ز خاطرِ محزون نمیرود
آنجا حدیثِ لیلی و مجنون نمیرود
از شرم حرفِ بادهٔ گلگون نمیرود

اندر شبِ فراق تو اے رشکِ آفتاب — بر ما چہا ز دیدۂ پر خون نمیرود

دردیست دردِ عشق کہ غیر از دوائے وصل — از خواندن فسانہ و افسون نمیرود

روے تو از تفرّجِ گل کے رود ز یاد — از سر خیال بادہ بافسون نمیرود

نسیمِ جان فزا امشب ز بستان کہ می آید — وزد و بوے ز گلہاے گریبانِ کہ می آید

گہے جان دادن گاہے قرارِ دل ربودن — بجز چشمِ سیہ مستش ز چشمانِ کہ می آید

دو ابرو چون دو تیغ افراختہ آن ترکِ صید افگن — کہ مے داند کہ باز از بہر قربانِ کہ می آید

کلاہ کج کردہ سنبل بروے گل فروہشتہ — بدین شکل از پئے تاراجِ ایمانِ کہ می آید

سراپا دیدہ می بینم نرگس را بباغ اندر — صبا در بر گرفتہ گردِ دامانِ کہ می آید

بسانِ شادمان دیوانہ گشتم ز دوش امشب — نسیمِ سنبلِ زلفِ پریشانِ کہ مے آید

آن کس کہ دل بزلفِ تو بہرِ سکون دہد — اوّل زمامِ عقل بدستِ جنون دہد

گفتی کہ دل ز دست مدہ در طریقِ عشق — کس دل باختیارِ خود از دست چون دہد

این چرخِ دون نواز کہ کور است ہم کبود — فرزانہ را بجاے مئے لعل خون دہد

ساقیِ روزگار کہ زہر است بادہ اش — چون بس کنم بہ غم دلِ من فزون دہد

چون آسمان دہد دمِ آبے بہ شادمان — او در تقابلش دُر و گوہر فزون دہد

نخواہد افسرِ شاہی کسے کو ترکِ سر دارد — بجوید جاہِ دنیا آنکہ از معنی خبر دارد

ترا بر زردیِ رخسارِ ما گر خندہ مے آید — عجب نبود کہ ہر جا زعفران زار این اثر دارد

خریداران همه جمع اند من شرمنده زین معنی
که از مهرش دکانِ من متاعِ بی ثمر دارد

به نقاب تو اندر نقاب کی گنجد
بچینِ زلفِ تو از شکنا تجان گفت
رخت چو سورهٔ یوسف بود به مصحفِ حسن

به مجلسی که توئی آفتاب کی گنجد
به پیشِ چشمِ تو ذکرِ شراب کی گنجد
درو ز بی ادبی انتخاب کی گنجد

بدیده که خیالِ تو جا گرفت درو
بغیرِ خوابِ اجل نقشِ خواب کی گنجد

برون خرام که جانِ جهان سپند شود
به طرهٔ دلِ آزادِ من گرفتار است
ز شرمِ آب شود آفتابِ چرخ چو یار
پیِ علاج قدم رنجه گر بفرماید

هزار گردن و سر در خمِ کمند شود
که باد در خمِ هر تارِ او به بند شود
بزین برآید و آرایشِ سمند شود
مسیح درد مرا دیده دردمند شود

نشانِ راحت از وی توان طلب کردن
که شادمان صفت آسوده از گزند شود

سحر که مست غرور از چمن برون آمد
دهد ز پرتو خود آفتاب تشریفش
یقین که دشمنِ خود پیش آمده است خویش و تبار
ز قیدِ تن چو رهائی نباشد اول کار

هزار دل شده را جان ز تن برون آمد
کسی که از نفسِ پیرهن برون آمد
رسولِ حق نه عبث از وطن برون آمد
نمی توان ز زمین وز من برون آمد

چه شادمان سر زلفش بجستم از پی دل
هزار دل ز دلِ هر شکن برون آمد

ایکه از مهرِ رخت ماه نهانم تازه شد
از نسیمِ زلفِ او گلزارِ جانم تازه شد

سر بسر پژمرده بودم از سموم هجر لیک
از نسیمِ وصل غنچه زار استخوانم تازه شد

صومعه دیدم پُر از حرفِ ملال انگیز بود
جان و دل در جلوه گاهِ مے کشانم تازه شد

بسکه بستم داستانهاے محبت در کتاب
صد کتاب اندر جهان از داستانم تازه شد

زان روے وزان دو چشم پر افسون که بس کند
در فصلِ گل ز بادهٔ گلگون که بس کند

گر جام جم بدست نباشد که در شباب
تنها بمال و ملک فریدون که بس کند

صد گونه گل شگفت بصحرا و بعد ازین
مجنون صفت ز گشتن هامون که بس کند

فصلِ گل ست و محمل گل جست و جو کند
اکنون دگر نه چهرهٔ معجون که بس کند

ما دل به موج چین جبینش فگنده ایم
تنها بقید طرهٔ مفتون که بس کند

در باغ دوست لاله و گل جام بر کف اند
از خوردنِ پیاله خود اکنون که بس کند

چون شادمان غمِ دلِ محزون برون دهد
خود بر حدیث لیلی و مجنون که بس کند

چهره اش در نقاب می جوشد
آفتابے در آب می جوشد

چون کنم فکرِ وصفِ رخسارش
بر لبم آفتاب می جوشد

همچو گلشن که آب گیرد جوش
تنش از ماهتاب می جوشد

تا غمش شعله در درونم زد
سینه ام از گلاب می جوشد

شادمان چون کند بشعر آهنگ
نغمه اندر رباب مے جوشد

ماه داغ تو بر جگر دارد
ابر هم تو دیده تر دارد

همه دارند سینه پُر ز غمت
لیکن این بنده بیشتر دارد

شبِ هجرِ تو اے بهارِ بهشت
تا سحر خنده بر سفر دارد

تا قیامت خبر نخواهد یافت
هر که از چشمِ او خبر دارد

هر چه سود است جز متاع و منال
ذرّهٔ اهلِ دل ضرر دارد

دلِ عاشق چو لاله داغِ قمر
از مه و مهر معتبر دارد

شادمان درگذر ز جان و جهان
که همه روے در گذر دارد

شکرِ خدا که مژدهٔ جانان بجان رسید
گلبانگ تهنیت ز زمین تا زمان رسید

آمد چو رنگ و بو چو بهار از رهِ وفا
صد رنگ بو از و بگلستانِ جان رسید

خوش مرغزارِ خاطرِ پژمرده سبز شد
زآن سروِ باغِ جان که چو آبِ روان رسید

من چون نسیم بے سر و پا تاختم برون
زان نکهتے که از چمنِ دوستان رسید

این دولتِ خجسته مبارک به شادمان
کز راهِ لطف از دل و جان شادمان رسید

به پیشِ روے تو یادِ بهار نتوان کرد
ز روے گل نظرے سوے خار نتوان کرد

زمام کارِ سپهر ار بدستِ ما بدهد
بجز نشاطِ غمش اختیار نتوان کرد

بخاکدانِ جهان دل گذاشتن جهل است
که هیچ زنده درونِ مزار نتوان کرد

ز بیقراریِ دل بے عمل شدیم بلے
چو دل بجا نبود هیچ کار نتوان کرد

دلم ز یادِ رخش رشکِ آتشِ طور است
صبا ورو چو گلستان گذار نتوان کرد

با آفتاب که بیند چو یار در نظر است — بروی مهر نگه در شرار نتوان کرد

بغیر وصف سر زلف عنبر افشانش — بروی صفحه قلم مشکبار نتوان کرد

بصبر عاشق و پیمان مهر رویان — ز هیچ رو به جهان اعتبار نتوان کرد

ز ما گذشتی و ناوک بجان غیر زدی
ازین زیاده ترم دل فگار نتوان کرد

روشن دلان که حفظ خط جام کرده اند — تکرار ساغر مئے گلفام کرده اند

شوخی و سرکشی و دو رنگی بلاکشان — زان چشم وام کرده بلا نام کرده اند

آنانکه دل بگردش چشم تو بسته اند — قطع نظر ز گردش ایام کرده اند

دیگر مرو بناز سوی کشتگان خویش — جان داده اند بخفیف آرام کرده اند

واقف نہ کہ شاہسواران ملک دل — تسخیر کائنات بیک گام کرده اند

چون شادمان بچاشنی شربتش چه کار
آن را که از نخست مے آشام کرده اند

در سینه بے محبت دل محترم نباشد — دوزخ بود نه جنت جائیکه غم نباشد

بے پیچ و تاب محنت دل کے قبول یابد — کش ترک مے نگیرد گر جام و خم نباشد

دل خون شد ار چه مشکل یارا غم تو باید — تا دلرباست زلفے کش پیچ و خم نباشد

ہر چند کافرید نہ بے مصلحت مپندار — انصاف را که داند گر خود ستم نباشد

ز دو ترک سر نمودن بسیار مشکل آید
عاشق که در محبت ثابت قدم نباشد

دیوانه که دل به غم دلستان دهد — کے گوش بر حدیث مسیحا لبان دهد

گفتم مریضِ عشق شفا یابد از الم
گفتند هیچ به نشود تا که جان دهد

گردون گهر بهرِ خرِ نادان دهد ولے
با کودکان چگونه دلِ نکته‌دان دهد

از سروِ گلستان چه کشاید دلش عبث
عاشق که دل به جلوهٔ سروِ روان دهد

غمهاے کس مخر که نگیرد فلک ز کس
او هیچو نورها به دل شادمان دهد

دلها ز حسنِ زلفِ تو بر باد میرود
آن کیست کز کمندِ تو آزاد میرود

زاهد اگر به زلفِ تو شیدا نشد چرا
بر سر نهاده شانهٔ شمشاد میرود

از عشقِ ماه روے تو هر شب آسمان
جانها براهِ ناله و فریاد میرود

زاهد چه حالت است که بر رغمِ میکشان
هر کس که شد بکوے تو ناشاد میرود

آزارها دهد ز کرم ناصحم ولے
چون بینم آن جمالِ تو از یاد میرود

خود از بتانِ دهر مروّت طلب مدار
در شهرِ مهوشان همه بیداد میرود

کو نسیمے کو غبار از کوے دلدار آورد
بلبلِ شوریده را بوے ز گلزار آورد

چون در آید از درِ کاشانه آن رشکِ قمر
آفتاب از شرمِ رویش رو بدیوار آورد

گر نسیمِ زلفِ او بر صومعه آرد گذر
زاهدان را بیخود و رسوا ببازار آورد

زخمها دارد دلِ مردانهٔ ما بخت کو
تا نسیم از تارِ زلفش مشکِ تاتار آورد

میتوان از لختِ دل هر خارِ او گلدسته کرد
گلبنِ عاشق بجاے گل اگر خار آورد

شادمان همواره کلکِ گوهر افشانت فیض
بس گرامی گوهر اندر سلکِ گفتار آورد

من اگر جان از غمِ آن دلربا خواهم فشاند — آشنا را در رهِ آن آشنا خواهم فشاند

اے عزیزان نکتهٔ سربسته دارم با شما — لیک چون عقدِ گهر پیشِ شما خواهم فشاند

هان مسیح از همتِ درکارِ من اندیشه نیست — ورنه صد جان در غمِ آن بیوفا خواهم فشاند

من بشهرِ آشنایان کم نشینم زانکه عشق — حالتے دارد که حرفے زآن بجا خواهم فشاند

شادمان تا چند پنهان دارم آن رازیکه هست
گر نباشد محرمے در روستا خواهم فشاند

بخاطرے که توئی مدعا نمی گنجد — به گلشنے که خرامی صبا نمی گنجد

شمیمِ زلف که آوردی اے صبا بچمن — که غنچه در بر و گل در قبا نمی گنجد

هزار نغمهٔ رنگین بزیرِ لب دارم — ولے بسازِ شهیدان نوا نمی گنجد

بکوچه گذر افتاد اهلِ عشق ترا — که جلبِ سیل بکاخ و بنا نمی گنجد

بجرمِ عشق مرا دلبران چرا نکشند — که در شهادتِ من خونبها نمی گنجد

بسینهٔ که در و مهرِ روے یار نیافت — بغیرِ جلوهٔ حسن صفا نمی گنجد

بآبِ حفظِ تو پرورده گشته است مگر — که دانه در دهنِ آسیا نمی گنجد

جهانِ لطف و کرم اهلِ اصابت خان — که کارهاست بوصفِ ثنا نمی گنجد

هزار مطلب و لخواه آرزو دارم — ولے هوس بحریمِ حیا نمی گنجد

سرے که شور در و هیچو شادمان ز ازل
بزیرِ سایهٔ بالِ همائے گنجد

ساقیا نو بهارے آید — باده در ده که یارے آید

گر بلا اهلِ دهر دگرسے ناب — از کفش خوشگوارے آید

دست در کارِ دلِ ما زخوش ست — که همینت بکار مے آید
مگر از زلفِ او خبر دارد — که صبا بے قرار مے آید

در حقیقت چه راز پیدا کرد
کاشکِ سر با بدار مے آید

بے مئے لعل دلِ ما بصفائے نرسد — غنچه خندان نشود تا به صبائے نرسد
گره از کارِ فرو بسته کس وا نشود — تا بدستِ کرمِ عقده کشائے نرسد
کوششِ خویشتن و همتِ یارانِ عزیز — وقت تا در نرسد هیچ بجائے نرسد
دل ازین کیسه بردار که از سنگ و گهر — تا جدائی نگزیند به بهائے نرسد
آفتاب ارچه چنین لعل در آتش دارد — کافرِ عشق بهر بے سر و پائے نرسد
درد ما بوے دگر دارد و دارو ے دگر — عیسیٰ اینجا چو بدرد ره بدوائے نرسد

شادمان بس کن از نغمه و خاموش نشین
گرچه هر کس بچنین طرز و ادائے نرسد

بعشقِ زلفِ تو دل بیقرار خواهم کرد — قرار و صبر درین راه چه کار خواهم کرد
ز نقدِ زرِ ما بسلامت هر آنچه هست مرا — فدائے یک نگهِ چشمِ یار خواهم کرد
خزینهٔ گهرِ اشکِ غم بروزِ وصال — نثارِ مقدمِ آن شهسوار خواهم کرد
نگینِ جم بکفِ من اگر فتد ز طرب — رهینِ جامِ مے خوشگوار خواهم کرد
جراحتے که ز مژگانِ او رسد بر جان — حوالهٔ دلِ صد جا فگار خواهم کرد

چو شادی از تو فراموشی است در رهِ عشق
چو اهلِ درد و الم اختیار خواهم کرد

از یادِ رخش مهرِ درخشان رود از یاد — از مهرِ لبش چشمهٔ حیوان رود از یاد
آن شاخِ گُل از یادِ جوانی که خرامد — از جلوهٔ آن سروِ خرامان رود از یاد
قربانِ سرِ دردِ تو گردم که الم را — از چاشنی اش لذتِ درمان رود از یاد
از پیچشِ زلفِ سیهٔ خم بخمِ او — آشفتگیِ سنبل و ریحان رود از یاد
گل گل چو شود روے تو از جامِ مے ناب — در باغِ رخت نامِ گلستان رود از یاد
گفتی که ز مهرم ز دلت یاد نیامد — گر عشقِ تو این است فراوان رود از یاد

آن رشکِ گلستان چو سحر مست بر آید
پیداست که صد یوسفِ کنعان رود از یاد

بیا و نرگسِ مستش خراب باید شد — ز عشقِ آتشِ رویش کباب باید شد
ز فیضِ باده که هم آتش است و هم آبست — به نیم جرعه بصد آب و تاب باید شد
چنانکه شمع ز شمع اقتباسِ نور کند — ز مهرِ مهرِ رخش آفتاب باید شد
هلال بر سرِ مه میکند اشاره بخلق — کزین مهالک پا در رکاب باید شد
کجاست باده که یکچند بے حجاب شویم — که چند کشتهٔ تیغِ حجاب باید شد

چو ماه سر بگریبان نمیتوان بودن
چو آفتاب برون از نقاب باید شد

خوش آنکسیکه ز دل جز رهِ وفا نزود — ز تندبادِ حوادث چو خس زجا نزود
هزار درد بدل دارم و خدا داناست — که در ضمیرِ من اندیشهٔ دوا نزود
از آن بسایهٔ فقرم فتاده خاک صفت — که پاے من بدرِ هیچ آشنا نزود
غبار گشتم و بر روز گریه آب زدم — که نیم ذرهٔ من جانبِ هوا نزود

بجز ندامت او شادمان چه کم گردد
اگر گدا بدر شاه از حیا نرود

ای از گل روی تو گلستان گله دارد
سنبل هم از آن زلف پریشان گله دارد

گر از نگه چشم تو می بیخبر افتاد
زان لعل نمک خیز نمکدان گله دارد

تنها نه خضر از خط سبز تو پر اشک است
کز لعل لبت چشمهٔ حیوان گله دارد

من پیش مسیحا نزدم کز اثر عشق
ز آسودگی درد تو درمان گله دارد

از وصف لب لعل تو حق در طرف اوست
از کلک گهربار من ارکان گله دارد

از سینهٔ صد چاک من آگاه نبود است
فرزانه که از چاک گریبان گله دارد

زان هان که مسیح از لب لعل تو هلاکست
از کفر سر زلف تو ایمان گله دارد

صبحدم دست چو بر ساغر مردانه زدند
عاشقان جام بیاد لب جانانه زدند

گو هر تاج شرف باشد آویزهٔ گوش
سنگ طفلان که بفرق من دیوانه زدند

چه شد از کام مگس بر شکر گرد هوس
شعلهٔ شمع به بال پر پروانه زدند

تا بسوزند متاع دل و دین همچو خسی
آتش عشق تو دانسته بکاشانه زدند

شادمان وا دلم در گره تازه فتاد
چون سر زلف گره گیر ترا شانه زدند

غبار خط مشک افشان که از روی تو می خیزد
پی قتل من دیوانه با خوی تو می خیزد

هلاکم می کند فریاد بلبل در چمن یعنی
کز از هر گل که وا سازد صبا بوی تو می خیزد

چو بینم کینه ور کس را بغیرت میروم از خود
که طرح کین همه از چین ابروی تو می خیزد

گل خورشید را بو یا کند گر بہ فلک تازد	ہر آن گردے عبیر افشان کہ از کوے تو میخیزد
بپاے چشم سیر گلشن کوے تو بہ باشد	کہ جاے سبزۂ خضر از لب جوے تو میخیزد
چو زنگ چہرۂ آئینہ را صیقل فرو شوید	غبار از خاطر من ذرّہ گا پوے تو میخیزد
ہر بوے خوشش کار صبا بیہوش میگردم	کہ جنس ہر شمیم از ناف آہوے تو میخیزد
مرا سوداے آموے آن میان بیتاب کرد آرے	ہزبران را بتن مو از سر موے تو میخیزد

شبم را روز روشن کن کہ یار شادمان گردم
کہ این از آفتاب روے نیکوے تو میخیزد

ساقی علاج خاطر محزون نمیکند	دستے بجام بادۂ گلگون نمیکند
در دور ما کہ از نفس افسانہ گفتہ ایم	کس گوش بر حکایت مجنون نمیکند
کمتر گداے کوچۂ غم از غرور عشق	ہرگز نظر بملک فریدون نمیکند
آنرا کہ مار زلف سیاہش گزیدہ است	او دل رہین خواہش افسون نمیکند

طبع تو شادمان گہر افشان نمے شود
روزے کہ یاد آن لب میگون نمیکند

بصبر یم ز بوے تو رفتہ است و میرود	وز دل الم ز روے تو رفتہ است و میرود
جان در ہواے سبزۂ لعل تو میرود	دل در شکنج موے تو رفتہ است و میرود
ہیچ آرزو بہ خاطر شوریدہ در نماند	تا دل در آرزوے تو رفتہ است و میرود
باز آو رم چنان دل دیوانہ گرد راہ	کو در بہشت کوے تو رفتہ است و میرود

گفتم کہ شادمان دل خون گشتہ ات کجاست
آن دل وگر بسوے تو رفتہ است و میرود

ازآن گل خنده بر گل میتوان کرد — وزآن مو طعن بر سنبل میتوان کرد
اگر آن گل کند میل گلستان — چمن در چشم بلبل میتوان کرد
کنون از شوق یاران به از گل — چو بلبل عزم کابل میتوان کرد
حریفان گر خبر دارید از من — خُم گردون پُر از مل میتوان کرد

بسان شادمان از همت خویش
بعشق اندر توکل میتوان کرد

آن بخت کو که از سر زلف تو بو رسد — تا این دل خراب بدان آرزو رسد
افتادگی بطالع عاشق غنیمت است — دستش مگر ازین بسر زلف او رسد
ما دست زابروی دو عالم نشسته ایم — شاید کز آب دیدهٔ ما آبرو رسد
دیوانه کجاست که در معرض سخن — یکدم ز خود گذشته باین گفتگو رسد

از فیض معنوی است که پیوسته شادمان
هر دم ز همدگر سخن ما بگو رسد

ما نخواهیم بجز درد تو همراز دگر — مونس خاطر شوریده و دمساز دگر
بی نفانهای شب هجر تو در پردهٔ عشق — ساز ما را نبود نغمهٔ آواز دگر
صد جهان دل بیکی غمزهٔ ساقی شب وصل — نیست در شهر بتان همچو تو غماز دگر
خاک گشتم بامید یکه نهی پا به سرم — ایکه خود نیست زخوبان چو تو ممتاز دگر
جز هوای سر کویت که بهشتی است برین — نیست عنقای دلم را سر پرواز دگر
نرسد بالب جان بخش تو اعجاز مسیح — کین مسیحائی دگر باشد و اعجاز دگر
شادمان از مدد فیض شهنشاه کریم — چون تو در عصر نیابند سخن ساز دگر

مارا بغیرِ عشق نباشد سرے دگر
با این کلاه سهل بود افسرے دگر

شهبازِ حسن را پر و بال از لطفِ اوست
او را چه احتیاج به بال و پرے دگر

همچو عروس مصر که مشاطه خواه نیست
جز حسنِ خود ترا نه سزد زیورے دگر

تا دل ز رمزِ علمِ جنون با خبر بود
هر تار تارِ زلفِ تو شد دفترے دگر

تا بر سرش رقم زند آیاتِ درد خویش
هر زخم تیغ اوست مگر مسطرے دگر

در گفتگوے عشق که پیچد زبان بکام
مانندِ من کجاست سخن پرورے دگر

چون گوهرِ سرشک بچشمم سکون نیافت
ماند چگونه در کفِ من گوهرے دگر

تا در دلم خیال خطا و رمز است
بے زلفِ او نمیگرد دم از درے دگر

با اشکِ سیگون و رخ همچو زر خویشتن
دیگر چه حاجت است بسیم و زرے دگر

تنها دلم نه ابتر از این لفِ عنبرین است
دارد خیال زلف تو صد ابترے دگر

گوهر فشانست کلکِ تو پیوسته شادمان
آرے ازین درخت نخیزد برے دگر

اے از نسیم زلفِ تو خیزد بهارِ عمر
وے از خیال روے تو صد اعتبارِ عمر

غره مشو بدین دو سه روزیکه زنده
بے یار دوست خود چه بود اعتبارِ عمر

یعنی کنه نابد نرسد دست کوتهش
زان زو بتارِ زلف ببستیم تارِ عمر

دستِ کس از حیل بعنانش نمیرسد
تا بر سمندِ باد بر آمد سوارِ عمر

ما همچو شادمان بهم یار زنده ایم
یعنی که بے خلل نبود روزگارِ عمر

در گوشِ عشق مرد هوا را چه اعتبار
اهلِ طریق نشو و نما را چه اعتبار

از دل رونده راه محبت نه از قدم — در راه عشق جلدی مارا چه اعتبار
در گوش گل که ناله بلبل گران شود — بانگ کلاغ هرزه درا را چه اعتبار
آنجا که تاج مفخر خود از ترک سر کند — انصاف ده که ظل هما را چه اعتبار
انصاف در جهان نبود بے ستم عزیز — تا جو نیست مهر و وفا را چه اعتبار
درد یست درد عشق که راحت پذیر نیست — اینجا فسون اهل دوا را چه اعتبار

ما همچو شادمان به جهان دل نه بسته ایم
کین آسمان بے سر و پا را چه اعتبار

تا کے بورع زهد توان شد تمام تر — باید شدن به میکده عالی مقام تر
تان حلال وقف که صوفی هلاک اوست — باشد بسے زباده رندان حرام تر
تهانه مهر غاشیه بردار حسن اوست — باشد مه و ستاره مرا در انعام تر
طوطی شکر شکن بود و ساز خوش نوا — لیکن چو ما یکے نبود خوش کلام تر

خوش گفت در جواب کمال ار چه شادمان
کس در غزل چو او نه بر آمد تمام تر

بر چهره یار زلف پریشان شکست یار — وز رنگ حسن رنگ گلستان شکست یار
بیمار عشق را که به پیش طبیب برد — کز دست رشک تحفه درمان شکست یار
در دور چشم او که دو عالم خراب اوست — پیمانه پر کند که چو پیمان شکست یار
یک جان چنانچه من بدل از چشم او — کز یک نگاه قلب دلیران شکست یار
در سینه دل نماند که بشکست تا بناز — طرف کلاه گوشه داران شکست یار
دندان او شکست بخون بهائے در — زلب چنانچه قیمت مرجان شکست یار

بیا که بی تو ندارد دلم هوای دگر
که چهرهٔ تو بجان میدهد صفای دگر

بخاک راه تو هر خاک زر توان کردن
که اهل شوق ندانست کیمیای دگر

از آن بدرد تو دل گرمئ دگر دارد
که غیر غم نبود گرم آشنای دگر

چه دل چه دین همه بهر فدای دیدار است
به ملک عشق نیاز ندر رونمای دگر

براه شوق تو گلگون سوار اشک خودم
درین طریق نخواهند بادپای دگر

توئی که بی تو نباشد نظر بخوبی تو
جز این ثنای تو نبود مرا ثنای دگر

ز کبر خاک نشینان پای دیوارش
نمی روند ته سایهٔ همای دگر

دلم که از گرهٔ ابرویت گره دارد
چرا بروی تو خواهد گره‌کشای دگر

قد خمیده چو چنگم ز تارهای سرشک
نوا دهد که نیابی ز سازهای دگر

به شمع و ماه چه نسبت جمال جان مرا
که مهر میبرد از چهره‌اش ضیای دگر

چو شادمان بنگاهی اگر کشی ما را
جز این به حشر نخواهیم خون بهای دگر

بادهٔ عیش پی مردم بیباک انداز
مایهٔ درد درین سینهٔ غمناک انداز

سهل باشد هوس ظل هما در بر ما
خیز و مستانه سر اندر قدم پاک انداز

تا بکی این همه پرهیز و تغافل زاهد
برخ پاک بتان یک نظر پاک انداز

همچو خورشید زرافشان به تهی دستی باش
لعل در سنگ و زر اندر بغل خاک انداز

شادمان پیشهٔ زاهد نبود شیوهٔ ما
خیز و در ساغر ما آب طربناک انداز

نکهتست که همین در قدح شراب انداز
ز عکس خود بدل ساغر آفتاب انداز

بزلفِ یار اگر عهد بستهٔ زوفا
ازو به خاطرِ شوریده اضطراب انداز

دلم کباب شد از آتشین کرشمهٔ او
بخندهٔ نمکین بر سرِ کباب انداز

ز سینه سوزِ مے آتشین ملاحظه کن
بلطف از عرقِ چهره اش گلاب انداز

ز بهرِ یک دل صد جا شکسته ام چو جدل
کرشمهٔ کن و کونین را خراب انداز

ز کارِ دیده یکے عبرتے پذیر اے دل
که هرچه غیرِ خیالش بیانِ آب انداز

چو شادمانِ دولت از مهرِ او منور کن
چو آفتاب شد از چهره اش نقاب انداز

بے روئے تو ایں جہان جان چه کند کس
با کفرِ سرِ زلفِ تو ایمان چه کند کس

بے بادهٔ گلگون نتوان رفت بگلزار
تا یار نباشد ز گلستان چه کند کس

تا ماهِ نباشد ز شبِ تار چه حاصل
بے روئے خوش از زلفِ پریشان چه کند کس

بیمارِ تو هرگز نرود پیشِ مسیحا
بے لذتِ دردِ تو ز درمان چه کند کس

تا دل نبود چاک ز شمشیرِ غمِ عشق
اے بوالهوس از چاکِ گریبان چه کند کس

در چنگِ غمش شاه و گدا هر دو اسیرند
اینجاست که اقبالِ سلیمان چه کند کس

ما از سر و سامان همه چون مهر گذشتیم
در راهِ تجرد سر و سامان چه کند کس

ایکه از گردِ رهش ساختهٔ افسرِ خویش
در تهِ بالِ هما پست نسازی سرِ خویش

راحتِ خوابگه عشق نیابی هرگز
تا که از شعله و اخگر نکنی بسترِ خویش

هر کجا پاے نهی دیده بنه در رهِ عشق
دیده آن به که شود در دو جهان رهبرِ خویش

گر جهان خشک و ترِ خویش کند تحفهٔ ما
به بجز آن دو لبِ خشک و دو چشمِ ترِ خویش

میتوان شد به وصالِ تو مگر کام روا ‏ ‏ ‏ گر توان گشت دمی چند جدا از برِ خویش

گهرِ ذات طلب از پیِ گوهر شتاب ‏ ‏ ‏ بس بود گوهرِ خورشید نه و زیورِ خویش

شادمان مردِ رهِ عشق همان ست که او
نکند غیرِ خدا در دو جهان یاورِ خویش

زبان در کام از همت نه وصفِ این و آن درکش ‏ ‏ ‏ سخن گر جمله اعجاز است از گفتن زبان درکش

به بزمِ عشق منشین ور نشستی از رهِ همت ‏ ‏ ‏ اگر زهر است ور باده بری و گلرخان درکش

جهان سهل است و دل بستن به و بسیار سهل آید ‏ ‏ ‏ اگر مردِ طریقِ همتی خط بر جهان درکش

سمند ناز اگر در زین کشی بهرِ شکارِ جان
پیِ صیدِ دلِ عاشق خدنگ اندر کمان درکش

برویم به بحرِ عفوِ تو روی سیاهِ خویش ‏ ‏ ‏ شوییم مگر ز ناصیه داغِ گناهِ خویش

ما از گنه ملول نگشتیم حق ز عفو ‏ ‏ ‏ هر کس ز دستِ خود نهد رسم و راهِ خویش

از اشکِ چشم و داغِ دل و آهِ سینه سوز ‏ ‏ ‏ تا کی کنم به پیشِ جهان عرضِ جاهِ خویش

گر آفتاب بر سرِ ما تاج خود نهد ‏ ‏ ‏ راضی نمی‌شویم بترکِ کلاهِ خویش

چون شادمان بعیش بسی ساختیم لیک
جز غم نیافتیم کسی خیرخواهِ خویش

صبا را در قفس دارد سرِ زلفِ گره گیرش ‏ ‏ ‏ بغیر از پای آزادان نسازد بندِ زنجیرش

رخِ گل مصحف است اما بمکتب خانهٔ گلشن ‏ ‏ ‏ نمیداند کسی جز بلبلِ شوریده تفسیرش

کمانِ ابروش چون ناوکِ مژگان روان سازد ‏ ‏ ‏ غزالِ مصر میخواهد که گردد خستهٔ تیرش

عجب ملکیست ملکِ عشق اگر نشنیده بشنو ‏ ‏ ‏ که تا دل نشکند در سینه نتوان کرد تسخیرش

چہ بنویسم ز زلفِ او بسانِ شادمان کامشب
بدستم مار میگردد قلم ہنگامِ تحریرش

چون بدل کردم بکفرِ زلف او ایمانِ خویش
از خدنگِ غمزہ اش پنہان چہ دارم جانِ خویش

من بدامانِ اَثل خود کے زنم دستِ طلب
چونکہ بسپردم بچنگِ آرزو دامانِ خویش

گر من از مہرِ مہ خود بیسر و سامان شدم
مہر ہم پروا ندارد از سر و سامانِ خویش

سہل باشد مستِ شبنم ز چرخِ دون نواز
تا توان از گریہ پروردن گُلِ بستانِ خویش

نیست چون حسنِ عمل شایستہ او شادمان
مے برم در من مزید عفو او عصیانِ خویش

اے حلقہ ہاے زلفِ تو زنجیر پاے دل
وے یک نگاہ نرگسِ مستت بہاے دل

کس دل چنان بغیرِ تو از من بزور برد
مہریست داغ داغ غمت جابجاے دل

دل زندہ شد چو خضر ز آبِ حیاتِ عشق
تا زندہ ساز دردِ تو شد آشناے دل

ما کشتگانِ عشق دیت خواہ نیستیم
جز زخمِ تیغِ او بود خون بہاے دل

کس دل بدونِ عشق نخواہد کہ بسپرد
پس کے پذیرم این دو جہان رونماے دل

گر دل فداے آن قدِ بالا شود بہ بخت
گردد ز شوق عالمِ بالا فداے دل

تا دل چو شادمان بغمِ یار سرخوش است
ریزم ہزار گنجِ سخن در ثناے دل

اے اشکِ سرخ بر مژہ بنگر بہارِ دل
یا موجِ گوہر است کہ زیبد نثارِ دل

بنگر بہ چشمِ من کہ بہ بینی بیک نظر
صد آبشار سر زدہ از کوہسارِ دل

تا دیدہ ایم زلف بروے تو بیقرار
دیگر ز ما بخواب کہ بیند قرارِ دل

حاجت بگفتگو نبود مردِ عشق را — پیداست خارخارِ تو در رهگذارِ دل

ور رشتهٔ کہ نقدِ محبت طلب کنند — جز داغِ عشق دوست نیاید بکارِ دل

در دیده ہا کشند ز غیرت بہاک عشق — مردانِ دین غبارِ رہِ شہسوارِ دل

دانی کہ غیرِ سوزشِ الماس شادمان
مرہم نمے نہند بروے فگارِ دل

مے آید از بزمِ چمن گل کردہ پنہان در بغل — دارد دلِ زلف از خمش پیدا گلستان در بغل

دارم بیادِ زلفِ او از دیدہ گوہر فشان — ہم مشکِ عنبر در بر و ہم لعل مرجان در بغل

ریزد اگر بر خاکِ من گل از تبسم در وفا — زین مژدہ گل گل شگفد ہر غنچہ پیکان در بغل

از مستی و دیوانگی در گلشنِ کوئی بتان — دل شیشۂ خود میبرم چون مے پرستان در بغل

از پرسشِ لعلِ لبش در دور باشِ غمزہ اش — ہم برگِ عیش اندر دلم ہم خارِ ہجران در بغل

از روے عیش افزاے او در خون آتش راے او — جانم بعشرت توامان دل مرغِ بریان در بغل

دارم بیانِ شادمان از خاطرِ گوہر فشان
صد فیضِ نیسان در دہان صد آبِ حیوان در بغل

ساقی بیار مے کہ کنم شست و شوے دل — شاید کہ آب رفتہ در آید بکوے دل

گر بے تو قطرۂ مے رنگین کشد بکام — شاید کہ تا بہ حشر فشارم گلوے دل

گفتی چہ آرزو است دلت را بگو بمن — بے روے تو گرچہ بود آرزوے دل

آن بہ کہ بس کنیم ز افشاے رازِ خویش — با بیدلان روا نبود گفت و گوے دل

چون شادمان بہ پیرِ مغانم چہ احتیاج
تا ہست قطرۂ مے غم در سبوے دل

از مسندِ چمن چو رود شهریارِ گل
ماند بجاے گل بہ چمن خارِ خارِ گل

صبح است و جام بر کفِ نرگس لبالب است
تا بشگفد ز بادهٔ شبنم خمارِ گل

هان اے صبا تفحصِ جانانِ من مکن
باشد چو تو خزیده بگرد و کنارِ گل

از بس کہ چیده دستِ نگہ گل ز روے یار
صد پاره گشت دامنِ مژگان ز تارِ گل

شاخِ گل است خامهٔ رنگین بدستِ من
طبعِ تو شادمان چو نسیمِ بهارِ گل

ما خاکسارِ همتِ مردانهٔ خودیم
مجنونِ وادئ دلِ دیوانهٔ خودیم

اے آسمان تو راهِ مروّت غلط مکن
ما خوش بآب و آتشِ کاشانهٔ خودیم

هر لحظہ گوهرِ مژه بر باد میدهیم
دریا پرستِ خوے کریمانهٔ خودیم

اے ناصح خجسته نصیحت معاف کن
ما بے خود از ترانهٔ مستانهٔ خودیم

چون اشک سیر گوشهٔ دامان نکرده ایم
مژگان صفت مقیمِ درِ خانهٔ خودیم

غیر از فروغِ شمعِ محبت نہ سوختیم
حیرانِ اوجِ گیریِ پروانهٔ خودیم

در بزمِ ما حکایتِ مجنون مخوان کہ ما
مدهوشِ نشئهٔ مے افسانهٔ خودیم

سر تا قدم ز زخمِ تو پیرایه بسته ایم
در روزگارِ عشقِ تو جانانهٔ خودیم

چون شادمان ببزمِ کسان دل نمیدهیم
پیوسته مستِ جرعهٔ پیمانهٔ خودیم

من عاشقم کہ بے رخش گلزار خوش می آیدم
از غنچهٔ گل آن لبِ رخسار خوش می آیدم

ناصح دو چشمِ خویش را پوشیده از من در گذر
تا چشم دارم در جهان دیدار خوش می آیدم

بگذر مسیح از فکرِ من تا زار میرم در غمش
من دشمنِ جانِ خودم آزار خوش می آیدم

تسبیح زاہد خوش بود ظاہر آتا در نہان
از تا تارِ زلف او زنار خوش مے آیدم

تسبیح زاہد پارسا خوش باشد اندر نیم شب
لیکن شرابِ نیم شب بسیار خوش مے آیدم

زرش گل سنبل بکن اے باغبان کاندر رہش
رفتن بپائے چشم و دل بر خار خوش مے آیدم

ننگ آیدم چون شادمان یکبار بیرون ورزمش
کز عشقِ او جان باختن صد بار خوش مے آیدم

ما با غمِ یار کار داریم
بر دل ز طرب غبار داریم

از جاه و نگاهِ چشم ساقی
یک مستی و صد خمار داریم

چون طرّهٔ یار بیقرار است
ما ہم دلِ بیقرار داریم

در سینہ ز گلشنِ معانی
ہر گوشہ دو صد بہار داریم

ما از غمِ یار شادمانیم
از شادیِ خویش عار داریم

دل دادم و ز غیرت داغ جگر خریدم
چون مفلسان ز تیغش زخمے بسر خریدم

تا سر زنش نباشد در بزم لاله رویان
از بہر سینہ زیبی داغ از قمر خریدم

چون گل برنگ و نکہت داغِ ستم نمودند
از راهِ ساده لوحی من بیشتر خریدم

عالم ز من ہنر ہا گیرد بہ عیب یکسان
من عیب ہائے عالم ہیچو ہنر خریدم

از دستِ اہلِ عالم اندر ہوائے قصدت
تا گم شوم چو عنقا صد بال و پر خریدم

چون شادمان ز گیتی جز دردِ سر ندیدم
از کار و ان ہمت تا ترک سر خریدم

ما مے ببزم اہلِ طرب کم کشیدہ ایم
تا دم کشیدہ ایم مے غم کشیدہ ایم

از دردِ داغ دل نکشیده ست هیچکس   رنجی که ما ز منتِ مرهم کشیده ایم
دانسته ایم طرزِ حریفان این جهان   زان خویش را ز مردم عالم کشیده ایم
در شرطِ راه عشق که لب تشنه مردن است   شرمندگی ز دیدهٔ پُر نم کشیده ایم

چون شادمان بدرد سر آشنا نه ایم
از گفت و گوی بیهوده تا دم کشیده ایم

ما از ازل ز جان و جهان در گذشته ایم   از هر چه هست غیرِ تو یکسر گذشته ایم
خود در طریقِ عشق که گردون غلام اوست   از سر گذشته ایم نه از افسر گذشته ایم
مانندِ آفتاب ز زر و ز زیور خودیم   ما مرد وار از زر و زیور گذشته ایم
عمریست کز طفیلِ محبت که دینِ ماست   از دوستیِ نفس ستمگر گذشته ایم

چون شادمان رهین کم و بیش نیستیم
از هر چه هست جزوی و اکثر گذشته ایم

ما از ازل بدردِ تو دمساز بوده ایم   با بلبلان قدس هم آواز بوده ایم
مژگان مثالِ قفل درِ دیدهٔ خودیم   نی هیچو اشک پرده درِ راز بوده ایم
چون خس که جا گرفت در آغوشِ گردباد   امشب ز آهِ خویش به پرواز بوده ایم
از فیضِ همتِ دم مستان جامِ عشق   جولان نمای معرکهٔ آز بوده ایم

چون شادمان ز همتِ والای خویشتن
در روزگارِ عشق تو ممتاز بوده ایم

ما نه تنها دل ز فکرِ خان و مان پرداختیم   خان و مان سهل ست از جان و جهان پرداختیم
از برای گوهرِ یکتا که ذاتِ پاک اوست   خاطرِ خود را ز هر سود و زیان پرداختیم

منصبِ جاه و جلال از بهرِ دشمن پرورست | ما دل خود را ز فکرِ آن از آن پرداختیم
ای عزیزان بهرِ ما غمگین شدن از عقل نیست | آنچه بر ما بد نمودن با همان پرداختیم
در شبِ هجران ز برقِ آه و بارانِ سرشک | آسمان را از متاعِ آسمان پرداختیم
بر مخوان افسانهٔ دنیا و دین بر ما که ما | سینهٔ خود را ز هجرانِ و آن پرداختیم

تا فرود آید شهنشاهِ محبت از همه
خانهٔ دل را بسانِ شادمان پرداختیم

ساقیا همتی که مست شویم | نفسی چند می‌پرست شویم
زلفِ ساقی اگر ز دست رود | خوشتر آنست تا ز دست شویم
آسمان گر برفعتش نازد | ما هم از خاک به که پست شویم
هستی ما بنیستی نکشد | گر دمی نیست گشته هست شویم

همچو زلفش کشادگی خواهیم
چند در قید بند و بست شویم

تا چند گوشِ دانش و فرزانگی زنیم | باشد که طبلِ [illegible] دیوانگی زنیم
تا کرد نقد و جنسِ دل و دین فدای یار | حاشا که لافِ شیوهٔ مردانگی زنیم
ما بلبلانِ گلشنِ قدسیم از چه رو | بیهوده دم ز شیوهٔ پروانگی زنیم
صد چاک شد دل از سرِ زلفِ تو دوست | گر دل بطرهٔ تو دم از شانگی زنیم

گر صد جفا ز ناز تو رو آورد بما
چون شادمان کجا دمِ بیگانگی زنیم

از سرِ زلفِ تو دل در پیچ و تاب انداختیم | خویش بدام از سادگی مرغِ کباب انداختیم

تا نگردد همره زاهد طاعت فروش
کشتی خود را در امواج شراب انداختیم

می سرود امشب کسی افسانه گیتی و ما
همچو بخت خویشتن خود را بخواب انداختیم

وعظ ها فرمود واعظ از کرم اما چه سود
ما ز مستی گوش بر بانگ رباب انداختیم

شادمان اغیر مطلب حق نباشد زانکه ما
نقش حرف ماسوی الله از کتاب انداختیم

نه اشکی بر سر مژگان نه آبی بر جگر دارم
چو خورشید از تهیدستی سر و برگ سفر دارم

چو عنقای توانم گم شدن اندر هوای او
که بر تن از خدنگ او سراسر بال و پر دارم

چه باک از سیم و زر در کف ندارم از ره همت
قلم در دست از دانش چو دریای گهر دارم

خیال موی و روی او مرا شام و سحر باید
نه بیمی از شب یلدا نه پروای سحر دارم

منزه گشته ام از مهر و کین چون شادمان زین پس
نه چشم یاری از یاری نه از دشمن حذر دارم

چو آه خویش می خواهم که در خون جگر غلطم
نه چون اشک از سبکساری به پیش چشم تر غلطم

اگر آن زلف چوگان بر سر جولان باز آید
چو گوی آفتاب از بیخودی هر دم بسر غلطم

سمندر نیستم لیکن عجب نبود اگر بیخود
بروی بستر رنگین آتش چون شرر غلطم

بسان شادمان امشب ز بخت خویش میخواهم
در آغوش گل خود همچو شبنم تا سحر غلطم

بکف از ساغر سرشاری تا جام جم دارم
اگر گردون نگردد بر مراد من چه غم دارم

ز درد و داغ و آه و گریه و سوزی که در کار است
من از اقبال عشق جانگداز او چه کم دارم

بروی چشمه حیوان ز غیرت دیده نگشایم
ز مژگان تار چون در شب سری بغنوده نم دارم

اگر اسباب دنیا آن قدر نبود کہ مے باید — دلے فارغ ز قید جاہ و اقبال و حشم دارم

مرا چون شادمان بر گرد او گشتن بود خوشتر
چہ پروائے طواف خانۂ دیر و حرم دارم

در گلشن غیرت نچمیدیم و گذشتیم — برگے ز گل عیش نچیدیم و گذشتیم
بر باد دو جہان عرض نمودند و لیکن — از سرکشی عشق ندیدیم و گذشتیم
جنت کہ دل افروز بود حور و قصورش — جام مے عہدش نکشیدیم و گذشتیم
افسانۂ گیتی کہ دل آویز حدیثے است — از گوش محبت نشنیدیم و گذشتیم

تا شبنم گل تر نہ کند دامن ما را
چون باد درین باغ رسیدیم و گذشتیم

نہ افلاسم کسے دارد نہ سامان کسے دارم — دلے دارم و لے آنہم بفرمان کسے دارم
علاجش سوزش باسوز الماس ملامت بہ — اگر بر زخم دل چشمے ز درمان کسے دارم
مرا جمعیت خاطر نمے باید بہر و ناصح — کہ دل بر بستۂ زلف پریشان کسے دارم
گریبان تا بود از بہر مشق خاک رسوائی — نہ آن رندم کہ دست خود بدامان کسے دارم

زیاد اہل تضمین کردہ ام این مطلع رنگین
اگرچہ کم نظر بر حسن دیوان کسے دارم

از سر زلف کہ دل باز پریشان کردم — وز گل روئے کہ این دیدہ گلستان کردم
دست ہمت کہ برافشاندم از جان و جہان — در غم ہجر تو اش وقف گریبان کردم
تا تو در دیدہ در آئی و نشینی در دل — ہمت از لخت جگر زینت مژگان کردم
در خم زلف تو انداختم از سادہ دلی — کس بکافر نہ کند آنچہ بایمان کردم

ما غنچه ولیم ز گلزار کس نه ایم — منت پذیر گوشه دستار کس نه ایم

ما عهدِ دل به طرّهٔ طرار بسته ایم — رونق فزائے سبحه و زنار کس نه ایم

آزارها ز مردم ناقص کشیده ایم — لیکن چو کاملان پے آزار کس نه ایم

ما آفتاب اوج سپهر تجردیم — سر زیر بار سایهٔ دیوار کس نه ایم

زاهد برو بگوشهٔ تزویر خود که ما
از فیضِ عشق پیرِ وکردار کس نه ایم

بیادِ روے تو هر لحظه در گلستانم — ولے ز سنبلِ زلفِ تو خویش پریشانم

ز من مپرس که چونی ز فرقتِ رویش — ز سینه وادیِ ایمن ز دیده نستانم

هنوز خامتر از وعده هائے معشوقم — اگرچه چون دلِ عشّاق گشته بریانم

منم که دیده و دل زآب و آتش سوزان — کنند و میدمم از مهرِ فلک سامانم

منم که از اثرِ دلِ چو توتیا گردون — کشد بدیده خورشید گرد دامانم

ز شحے نکند غیر در دو قطرهٔ خون — هزار نشتر اگر سر دهی بشریانم

مرا به جبّه و عمّامه اشتغالے نبود
که آفتاب صفت از لباس عریانم

من که ز آن نرگسِ مستانه خمارے دارم — کافرم گر به مے و میکده کارے دارم

از خیالِ رخِ زیبائے تو اے رشکِ چمن — روز و شب در برِ دل باغ و بهارے دارم

شعلهٔ آتشِ طور است اگر دفِ کلیم — من هم از آتشِ عشقِ تو شرارے دارم

چشم دارم که به دکّانِ مسیحا نبود — توتیائے که من از گردِ سوارے دارم

شادمان زاهد اگر جنّت بفردوش کشد — من هم امید بسر منزلِ یارے دارم

سالها باشد که من از خود جدا افتاده ام — از دل و جان با غم عشق آشنا افتاده ام

خاک زر گردد بدست من ز اعجاز سخن — صاحب اعجازم نه اهل کیمیا افتاده ام

موشگافم در سخن زان همچو زلف مهوشان — از ره حسن معانی دل ربا افتاده ام

تا مگر پا بر سرم روزی نهد از راه لطف — در ره او از وفا چون نقش پا افتاده ام

غیر حرف عشق ناید از زبان من برون — زان سزاوار هزاران مرحبا افتاده ام

بر مثال آفتاب و همچو نور آفتاب — دل کجا دارد نشیمن من کجا افتاده ام

می برم در دیده بوی گل از آن چون شادمان
از سبک روی بدنبال صبا افتاده ام

یاران توجهی که من از پا فتاده ام — چون اشک غم ز دیده دانا فتاده ام

افتادگیست عاقبت کار عاشقان — لیکن الم از آن ست که بیجا فتاده ام

عمریست کز فراقت بخت سیاه خویش — در پیچ و تاب زلف چلیپا فتاده ام

از مستی ام بخاک چه حاصل اگر بخویش — چون جوش باده از خم صهبا فتاده ام

خوهد دوای دردم اگر عشق یار — بیمارم و بدست مسیحا فتاده ام

در بحر و کان نماند ز دستم گهر کنون — بنگر که در سراغ ثریا فتاده ام

همت نگر که خرم و خندان چو شادمان
از اشک خود چو موج بدریا فتاده ام

من لباس از زخم او مستانه رنگین کرده ام — نه همین از خون دل پیمانه رنگین کرده ام

از پی تکلیف آن گلبرگ رشک صد بهار — شمع رنگین باده رنگین خامه رنگین کرده ام

از سر هر موی او فواره خون می جهد — از پی حسن تکلف شانه رنگین کرده ام

پنجۂ من از حنائے خون کس رنگے نبست — گرچہ صد میدان صف مردانہ رنگین کردہ ام

من ز فیض چشم خون پالا بسان شادمان
خار خار گلشن ویرانہ رنگین کردہ ام

بلبل بیا کہ نغمۂ مستانہ سر کنیم — زان نازگوش نالہ و گل را خبر کنیم
در عرصۂ بہار اگر غم علم کشد — از برگ بید خنجر و از گل سپر کنیم
از خط جام گردنش آریم در کمند — یعنی بضرب عیش و عشرت بدر کنیم
گر آسمان برو ہنر مند دشمنست — حاشا کہ ما ز دشمنیٔ او حذر کنیم
گر نقد و جنس ہنر مہیا در برم نہند — نقصان ہمتست بسوا نظر کنیم
تا اشک سیمگون و رخ زر نشان بود — خاکم بسر اگر ہوس سیم و زر کنیم

از وصف سبزۂ لب لعلی شادمان
صد صفحۂ بیاض پر از مشک تر کنیم

از شکارم کز جگر تیر و سنان میپرویدم — عاشقم داغ جنون از فرق جان میپرویدم
از سخن گر لب بہ بستم طعن نادانی مکن — از سر ہر مو ہزاران داستان میپرویدم
منت دربان فردوس نسیم ذوق نیست — با خیالش از نگہ صد گلستان میپرویدم
از گلستان ہو روئم باغبان ہرگز مپرس — صد چمن برق از زمین شاخ خزان میپرویدم

از خیال آن خط نورستۂ شاداب حسن
سبزی شادی ز جیب شادمان میپرویدم

گشت از صفائے سینۂ من چہرہ کینہ ام — زہر آب آب خضر شد از آبگینہ ام
از بس کہ موج زد سخن از بحر خاطرم — شد غرق آب گوہر مضمون سفینہ ام

یارب مرا بہ پہلوے مجنون قفس کنند
تابشکرد جنون من آنجم قرینہ ام

تادل در وز آتش عشقت توروشن است
پہلو بہ آفتاب زند داغ سینہ ام

گر واکنی مزار من از بہر امتحان
جز نقد داغ عشق نیابی دفینہ ام

از بس کہ شادمان بغم او نشستہ ام
از راہ نمی برد غم فرہاد و دینہ ام

خیال تو در سینہ گلزار دارم
ز گلگشت باغ جنان عار دارم

چہ شد گر ز چشم تہی دست گریہ
متاع غم و درد بسیار دارم

یکے طرف مژگان من ہم نگہ کن
کہ صد دیدہ بر نوک ہر خار دارم

بہ تسبیح خود چون نہ نازم نہ اکنون
ز ہر دانہ صد خوشہ زنار دارم

چنان شادمان مست عشقم کہ ہرگز
نہ از خود خبر نے ز دلدار دارم

ما ہمے التفات میخواہیم
وز دو عالم نجات میخواہیم

تا بکے در صفات و مانیم
جلوۂ حسن ذات میخواہیم

آنکہ ہر لحظہ مے کشد ما را
جا و دانش حیات میخواہیم

از تو اے فتح باب را مفتاح
حل این مشکلات میخواہیم

گرچہ طاقیم در طریق وفا
ہمدرین رہ ثبات میخواہیم

شادمانیم با غم جانان
نقد غم را برات مے خواہیم

دیدہ و دل در جمال بے نشان گم کردہ ام
اولین گام است من کون و مکان گم کردہ ام

ایکہ میگوئی رہ کاشانہ را گم کردہ ام
من خود از مستی زمین و آسمان گم کردہ ام

ساقیا گر دامنم آلودہ مے گردو چہ باک
جام لبریز است من دست و دہان گم کردہ ام

تندی طبع از عبادت کند گے گرددو لے
حرف عشقست اینکہ در گفتن زبان گم کردہ ام

سنبلستان سر زند از خاک من بعد از فنا
زانکہ عمر خود بزلف مہوشان گم کردہ ام

درمیان طاق ابروے تو از بے طاقتی
سجدۂ سر در میان آستان گم کردہ ام

توسن آن نازنین کے پا نہد بر پست بام
بل سراغ او براہ کہکشان گم کردہ ام

باغبان گو طعن بیدردی بزن بر من کہ من
بلبل آشفتہ ام آہ و فغان گم کردہ ام

شادمان نام و نشان تو ہمین باشد کہ من
از پئے آن بے نشان نام و نشان گم کردہ ام

ارگم دل بزلف پریشان فروختیم
ایمان بنیم جنبش مژگان فروختیم

جنس ثواب در بغل طاعتم نبود
در من قرندِ عشق تو عصیان فروختیم

درمان و درد سر رو چو از دست یار بود
درمان بدرد و درد بدرمان فروختیم

سود و زیان بہر کسر مایۂ نداشت
در رشتۂ خیال تو یکسان فروختیم

یکدست قف چاک گریبان اسیر گشت
دست دگر بگوشۂ دامان فروختیم

اے وائے چون کنم کہ زمستی بدست خضر
دیوان خود بہ چشمۂ حیوان فروختیم

ناصح کنارہ گیر کہ امشب چو شادمان
این نیم جان بہ عشوۂ جانان فروختیم

اے گشتہ از رخ تو ہویدا بہار حسن
نازد بحسن روے تو پروردگار حسن

ہر چند شعلہ ایست ز نور آفتاب چرخ
خود کے بود بنظر تو اندر شمار حسن

گر حسن معتبر نشد از مهر مه رخت
هرگز نمی‌نمود کسی اعتبار حسن

مانند خوشنویس که نازد بخط خود
دارد نظر بروی تو صورت نگار حسن

در چشم اهل دل که نبینند جز ثواب
تمکین تست باعث عز و وقار حسن

چندانکه آفتاب نیارد بدان رسید
بالا کشیده است ز روی تو کار حسن

خود حسن خانه زاد رخ تست از بخت
زان از ازل بروی تو باشد مدار حسن

از دل جگر دو در پی او تاختم ولے
واپس کسی ندید ز ناز آن سوار حسن

تنها حسن انبهٔ دلها نسوختی
گر عشق خانه سوز نمیگشت بار حسن

دیگر چه خواهد آمدنش در کمند زلف
هر دل که بود گرد رخ او شکار حسن

چون شادمان دگر چه کشم تحفه پیش او
یک جان که بود ساخت دل من نثار حسن

با فراغت میتوان از زحمت غم زیستن
لیک نتوان یک نفس دور از تو بیغم زیستن

درد او سرمایهٔ عیش ابد پیوند ماست
ورنه نتوان در جهان پیوسته خرم زیستن

منت عشاق نبود در رهٔ مهر و وفا
بی گلوی خشک و بی مژگان تر هم زیستن

با غمش این دل یکی بود است گویا از ازل
یک نفس شاداب نتوانند بی هم زیستن

روی خود بنمای کین دل از عذاب آید برون
خنده کن تا از لب لعلت شراب آید برون

ماه در ابر خجالت میشود پنهان ز شرم
هر گه آن خورشید سیما از نقاب آید برون

ذوق می بخشد حریر خامه ام عشاق را
همچو آوازی که از تار رباب آید برون

بسکه خاکستر شدم از آتش عشق رخش
از دل هر ذرهٔ من آفتاب آید برون

گر بخواب اندر به بیند چشم خواب آلود یار
دیدهٔ بختم به بیداری ز خواب آید برون

عیادت دل من از زبان مژگان کن
ز چشم مشکل او را به غمزه آسان کن

بگیر شانه بدست و بدستیاری او
ز طرهٔ چشمهٔ خورشید را پریشان کن

چه واجب است ز رخ در چمن زنی آتش
ببین در آینه و گشت در گلستان کن

ببام عرش در آید گدائے کوچهٔ عشق
گدائے عشق شو و فخر بر سلیمان کن

خزینه داری مهرش اگر هوس داری
چو شادمان کُنی دل فدائے جانان کن

ز مژگان تیر و از ابرو کمان کن
شکار اندازی از جان و جهان کن

مغاتا کے کنی آتش پرستی
نگاه گرم در کار بتان کن

کباب آمد دل من از تف عشق
غمت را بر دل من میهمان کن

دعائے عاشق ار دارد اجابت
لب از دشنام او گوهر فشان کن

بسے غمگینم از دست دل خویش
دلم بستان و جانم شادمان کن

ساقی بیک دو جرعه مرا سرفراز کن
یک لحظه ام ز جان و جهان بے نیاز کن

آمد طبیب درد تو چون آب زندگی
هان اے مریض عشق یکے دیده باز کن

داری اگر ز خون دل خود طهارتے
از جان بسمت ابروے جانان نماز کن

ره یابی از صبا بحریم وصال او
گر واقفی ز حال من افشائے راز کن

چون شادمان بوصل اگر داری آرزو
سر رشتهٔ امید چو زلفش دراز کن

چیست آن طرّه بر کمر بستن ‖ تهمت شام بر سحر بستن

مرهم داغ دردمندان چیست ‖ کف الماس بر جگر بستن

کار هر عندلیب شیدا نیست ‖ دل بگلدستهٔ شرر بستن

سرسری نیست دل که بازی است ‖ دل بناز تو عشوه گر بستن

شادمان همچو زلف یار آموخت
هر زمان عادت کمر بستن

کفر باشد ز آشنایان بار سر برداشتن ‖ وز غم او آستین از چشم تر برداشتن

میتوان از هر دو عالم در گذشتن بی ملال ‖ لیک نتوان پای دل زان رهگذر برداشتن

زاهد اندر پهلوی دل خاره خواهد شکست ‖ از گل رخسار زیبایش نظر برداشتن

همچو ابر نوبهاران کاب بردارد ز بحر ‖ کار چشم ما بود خون از جگر برداشتن

با وجود خاکپای او که رشک توتیاست ‖ مرد عاشق را نزیبد سیم و زر برداشتن

همچو چشم عاشقان گوهرفشانی پیشه کن ‖ عیب نبود از کسی کس را هنر برداشتن

کار رعنایان نباشد شادمان در راه عشق
همچو مردان خاطر از سود و زیان برداشتن

آرزو کفر است نزد همت والای من ‖ از دو عالم بس بلند افتاده است سودای من

هیچ تاثیری ندارد درد دل آن بیوفا ‖ گر ز جوشش بگذرد آه فلک فرسای من

درد باید تا کسی از حرف من لذت برد ‖ بیدلان زخم نتوان خورد این حلوای من

از خیال چهرهٔ زیبای ساقی دمبدم ‖ خنده بر خورشید دارد ساغر صهبای من

ای که میبینی شفق هر روز در وقت غروب ‖ آسمان را در گرفته آتش سودای من

که گل و سنبل درآید در بهشتم در نظر — باغبان عشق او شد چون چمن پیرای من

تا ز آب دیده باغ حسن او افروختم — خیره گردد چشم خورشید رخ گلهای من

تا هوای یار در سر هست هرگز تا ابد — سر بدنیا کی فرود آرد دل شیدای من

هرچه گوئی از غم عشق پریرویان بگو — تا بری باشد درین شهر از جنون سودای من

شادمان تا چند دل بندی بمه‌رویان دهر
از تو اینها کی پسند خاطر دانای من

آسودگی ز گردش گردون دون مخواه — این باده طرب ز خم سرنگون مخواه

خوبان تمام ناز و عتاب و کرشمه اند — جز داغ دل ز عشق رخ لاله گون مخواه

کار لبش ز نرگس جادوی او مجو — اعجاز عیسی از دم سحر و فسون مخواه

کس علم سوختن به سمندر نمیدهد — در عاشقی ز اهل فنا آزمون مخواه

صاحبدلان بمدح و ثنا دم نمیزنند — این تحفات از لب اهل درون مخواه

تا آب دیده موج زنان میرود ز شوق — افسردگی ز لاله داغ جنون مخواه

غیر از شکست و خستگی زلف او مجوی — فتح از تجمل علم واژگون مخواه

دل کافتن نصیبه هر کوهکن نشد — این جان کنی ز کارگه بیستون مخواه

تا خود درون بزم ترا جا نمیدهند — مقصود خود بصوت نوا از برون مخواه

آوارگیست بهر عاشق براه عشق — از دیده دام کن قدم رهنمون مخواه

باشد حریر خامه با معجزآفرین — غیر از نوای نغمه این ارغنون مخواه

رمزی ز راز عشق بگوید باکسی — مستانه این مجالس از کاف و نون مخواه

تا چند شادمان طلبی کام دل ز دهر — مارا و گر ز دست زبونان زبون مخواه

صبح یار آمد برون از رخ نقاب انداخته
هر سو کمندے عنبرین بر آفتاب انداخته

ماختگان خنجرش بیداد کردند از برش
مستانه چشم کافرش خود را بخواب انداخته

آن دلبر جادو نگه مستانه زان زلف سیه
صد گردن خورشید و مه در پیچ و تاب انداخته

چون باده گرد و یار او کو طاقت دیدار او
کان لعل گوهر بار او آتش در آب انداخته

پیشش اندر جام مے زان چهرهٔ گلگون رخے
هنگام مستی پے به پے ساقی گلاب انداخته

نازم بحسن آن پری کز ناز و رسم دلبری
صد شیخ را از خودسری مست و خراب انداخته

میخواند بلبل در چمن از شادمان پر مزے سخن
گر نے ز دست خویشتن مطرب رباب انداخته

دست وفا بدامن دنیا نه بسته به
مردانه زین کمند گلو گیر رسته به

دیدیم گر شکست بدلها توان نشست
پس همچو زلف او دل خود را شکسته به

دنیا و دین که دام ره اهل همت است
چون تیر زین دو خانه کمان جست جسته به

سهل است گر کس از دو جهان در گذر کند
در شاهراه عشق خود از خود گذشته به

ما با دل درست نسازیم شادمان
چون در دیار انس بدلها شکسته به

